

ΕΙΣΗΓΗΣΗ: ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ (Ν. 2735/1999)

Εισηγήτρια: ΑΣΠΑΣΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω,

Μ.Δ. «ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ, ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ & ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ»

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμία διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Επισημαίνεται ότι, κατά το Ν. 2121/1993 και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που κυρώθηκε με το Ν. 100/1975), απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, με οποιοδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του συγγραφέα.

Η παρούσα μελέτη έχει νόμιμα κατοχυρωθεί σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία για την πνευματική ιδιοκτησία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

1. Διακρίσεις της Διαιτησίας ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο

1.1. Η Διαιτησία γενικά

1.2. Εσωτερική και Διεθνής Διαιτησία

1.3. Η Διεθνής Εμπορική Διαιτησία στο χώρο του ελληνικού δικαίου

1.3.1. Ειδικότερα ο Νόμος 2735/1999 για τη «Διεθνή Εμπορική Διαιτησία»

1.3.2. Το Διαιτητικό Δικαστήριο: Έννοια και φύση.

1.3.3. Ο χαρακτήρας του λειτουργήματος των Διαιτητών

1.3.4. Ορισμός Διαιτητών

1.3.5. Η Διαιτητική Διαδικασία

1.3.6. Η Διαιτητική Απόφαση

1.3.7. Εφαρμοστέο δίκαιο επί διαφορών διεθνούς εμπορικής διαιτησίας

1.3.8. Η Προσβολή της Διαιτητικής Απόφασης

1.3.9. Η Αναγνώριση και Εκτέλεση Διεθνών Διαιτητικών Αποφάσεων

2. ΕΡΩΤΗΜΑ: Υπάρχει lex fori στη Διαιτησία;

3. Διεθνή Διαιτητικά Κέντρα

3.1. Ελληνική Πρωτοβουλία για τη Διαιτησία (Ε.Π.Δ.)

3.2. Ελληνική Ένωση για τη Ναυτική Διαιτησία (ΕΕΝΔ - Piraeus Association for Maritime Arbitration)

3.3. Το Διεθνές Διαιτητικό Δικαστήριο (International Commercial Chamber - ICC) και ο Κανονισμός Διαιτησίας του ICC (Rules of Arbitration 1998)

3.4. ICC Rules for Documentary Instruments Dispute Resolution Expertise – Η Υπηρεσία DOCDEX για τις διαφορές από την «Τραπεζική Ενέγγυα Πίστωση»

3.5. Η Υπηρεσία «Φιλικού Διακανονισμού του ICC» (ICC Amicable Dispute Resolution - ICC ADR)

3.6. Αμερικανική Ένωση για τη Διαιτησία (American Arbitration Association – AAA)

3.7. Η Εμπορική Διαιτησία υπό την αιγίδα του AAA (AAA's Commercial Arbitration Services)

3.8. International Centre for the Settlement of Investment Disputes (ICSID)

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ¹

Ασπασίας Παναγιωτοπούλου,

Δικηγόρου, Υποψήφιας Μεταπτυχιακού Διπλώματος LL.M

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Η διαιτησία συνιστά ένα μηχανισμό δικαιοδοτικής επίλυσης των διαφορών, όχι όμως από πολιτειακά όργανα. *Κύρια εννοιολογικά της γνωρίσματα* αποτελούν:

α) Η άσκηση δικαιοδοτικού έργου, με αποκλεισμό όμως τα πολιτειακής δικαιοδοσίας, δηλαδή η διαπίστωση των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών, ο νομικός χαρακτηρισμός τους με υπαγωγή τους στον κατάλληλο κανόνα δικαίου και η συναγωγή της έννομης συνέπειας. Συνεπώς, όταν συγκεκριμένη διαφορά υπάγεται σε διαιτησία, τα Δικαστήρια στερούνται από δικαιοδοσία για την επίλυσή της. Αν παρά την ύπαρξη συμφωνίας διαιτησίας ασκηθεί σχετική αγωγή, το Δικαστήριο παραπέμπει τότε τη διαφορά σε διαιτησία. Και αντίστροφα, αν για ορισμένη διαφορά δεν έχει συμφωνηθεί διαιτησία, η διαιτητική επίλυση αποκλείεται.

β) Η άσκηση της δικαιοδοσίας από τους Διαιτητές ή το Διαιτητικό Δικαστήριο, ως φορείς που δεν ενεργούν με πολιτειακή ιδιότητα (ως πολιτειακά όργανα).

γ) Η ισοδυναμία του δικαιοδοτικού αποτελέσματος προς αυτό της κρατικής δικαιοδοσίας. Για το λόγο αυτόν, η διαιτητική απόφαση που εκδίδεται είναι δεσμευτική για τα Μέρη, παράγει δεδικασμένο (869 ΚΠολΔ) και εκτελεστότητα (904 παρ. 2 β' ΚΠολΔ), εκλύει επίσης διαπλαστικής ενέργεια και, συνεπώς, τα αποτελέσματά της είναι ισοδύναμα με αυτά της δικαστικής απόφασης.

Πιο συγκεκριμένα, το **άρθρο 87 παρ. 1 του Συντ.**, ορίζει ότι η δικαιοσύνη απονέμεται από τα τακτικά Δικαστήρια, τα οποία συγκροτούνται από Δικαστές που απολαμβάνουν λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία. Η άσκηση του δικαιοδοτικού έργου της πολιτείας από τα πολιτειακά όργανα, που έχουν ταχθεί για αυτόν τον σκοπό καλείται *δικαστική λειτουργία*. Περαιτέρω, η διάταξη του άρθρου **20 Συντ.** κατοχυρώνει το ατομικό δικαίωμα κάθε πολίτη για παροχή έννομης προστασίας από τα Δικαστήρια και η διάταξη του **άρθρου 8 εδ. α' Συντ.** καθιστά εφικτό για τον πολίτη να παραιτείται εκουσίως από την καταφυγή στα τακτικά Δικαστήρια, ανατρέχοντας στη μη πολιτειακή απονομή δικαιοσύνης. Εξίσου σημαντική είναι το γεγονός ότι, η πολιτεία δεν μπορεί να κατοχυρώσει δια νόμου τη διαιτητική δικαιοδοσία (*υποχρεωτική διαιτησία*) ούτε το Σύνταγμα επιτρέπει τη μονομερή καθιέρωση της διαιτητικής δικαιοδοσίας (*αναγκαστική διαιτησία*), μορφές

¹ Η παρούσα μελέτη εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Τμήμα «Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών», Ειδίκευση: «Διεθνές Οικονομικό, Χρηματοοικονομικό και Τραπεζικό Δίκαιο».

του προσδύσαντος δικαίου, που ήδη καταργήθηκαν ρητά με το **άρθρο 7 παρ. 1 ΕισΝΚΠολΔ**, με εξαίρεση τις κυρωμένες με νόμο διατάξεις συμβάσεων περί διαιτητικής επίλυσης των διαφορών (άρθρο 46 ΕισΝΚΠολΔ).

Από το συγκερασμό των ως άνω διατάξεων του Συντάγματος, θεμελιώνεται το δικαίωμα του πολίτη να προσφύγει στο θεσμό της Διαιτησίας, ως *γνήσιου δικαιοδοτικού μηχανισμού*, για την επίλυση διαφοράς που υφίσταται ή προκύπτει μεταξύ δύο τουλάχιστον προσώπων, που από κοινού, δηλαδή με κοινή συναίνεση συμφώνησαν να επιλύσουν τη μεταξύ τους διαφορά διαμέσου της διαιτητικής οδού. Δικαστική λειτουργία και Διαιτησία συνιστούν έννοιες συνάλληλες άσκησης δικαιοδοτικής λειτουργίας. Η ειδοποίησή τους διαφορά έγκειται κατά βάσει στους φορείς από τους οποίους εκπορεύεται η απονομή της δικαιοσύνης.

1. Διακρίσεις της Διαιτησίας ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο

1.1. Η Διαιτησία γενικά

Η διαιτησία περαιτέρω, διακρίνεται σε τρεις ειδικότερες **μορφές**:

α) Την **ad hoc διαιτησία (εκούσια διαιτησία)**, την οποία διέπουν κανόνες που έθεσαν τα Μέρη ή διαμόρφωσε το Διαιτητικό Δικαστήριο². Η διαφορά εν προκειμένω παραπέμπεται σε διαιτητές που εκλέγονται απ' ευθείας από τα Μέρη, χωρίς τη μεσολάβηση ειδικευμένου Οργανισμού. Τα Μέρη μπορούν να συμφωνήσουν τη διεξαγωγή της και βάσει ενός ήδη υπάρχοντος νομικού πλαισίου, όπως λ.χ. με εφαρμογή των Κανόνων της UNCITRAL ή ακόμη να επιλέξουν ως εφαρμοστέο δίκαιο τις γενικές αρχές του δικαίου ή τη Lex Mercatoria (Law Merchant), οριζόμενη δηλαδή ως ένα σύστημα κανόνων δικαίου των διεθνών εμπορικών συναλλαγών ξεχωριστό από τα εθνικά δίκαια και τις διακρατικές συμβάσεις (π.χ. τα τυποποιημένα ναυλοσύμφωνα, ομοιόμορφοι κανόνες για την Ενέγγυα Πίστωση κ.ά.).

β) Τη **μόνιμη διαιτησία**, η οποία προβλέπεται στο **άρθρο 902 ΚΠολΔ** και η οποία **οργανώνεται με προεδρικό διάταγμα** στα Επιμελητήρια, στα Χρηματιστήρια Αξιών και στις Επαγγελματικές Ενώσεις Προσώπων προσώπων που είναι Ν.Π.Δ.Δ., με προηγούμενη γνωμοδότηση του Διοικητικού τους Συμβουλίου. Τα προεδρικά διατάγματα καθορίζουν ποιες διαφορές μπορούν να υπαχθούν στη διαιτησία καθώς και τις λεπτομέρειες οργάνωσής τους. Με τη νέα μεταρρύθμιση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αναμορφώθηκε ο θεσμός της διαιτησίας και υιοθετήθηκε ενιαίο θεσμικό πλαίσιο για τα μόνιμα κέντρα διαιτησίας.

Μόνιμη εμπορική διαιτησία έχει προβλεφθεί μεταξύ άλλων στο Ναυτικό Επιμελητήριο Ελλάδος (β.δ. 447/1969), στα Χρηματιστήρια Εμπορευμάτων Πειραιώς και Θεσσαλονίκης (π.δ. 637/1977), στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο

² Αξίζει να αναφερθεί ότι, διαιτησία με διάταξη τελευταίας βούλησης δεν μπορεί να γίνει δεκτή στο ελληνικό δίκαιο, ενώ ρήτρα διαιτησίας που περιέχεται σε Καταστατικό Σωματείου για διαιτητική επίλυση των διαφορών μεταξύ των μελών του, πληροί τις απαιτήσεις του Συντάγματος, ενόψει του συμβατικού χαρακτήρα της συστάσεως του Σωματείου και της εισόδου νέων μελών σε αυτό.

Αθηνών (π.δ. 31/1979), στο Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών (π.δ. 841/1980)³ και στο Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδος με το π.δ. 723/1979.

γ) Τη **θεσμική ή θεσμοποιημένη διαιτησία**, η οποία διενεργείται υπό την εποπτεία ενός διαιτητικού θεσμικού μηχανισμού, όπως λ.χ. ενός ειδικευμένου Κέντρου που έχει προορισμό να οργανώνει διαιτησίες και έχει το δικό του Κανονισμό διαιτησίας. Τέτοιοι είναι ενδεικτικά, οι Κανόνες Διαιτησίας του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου του 1999 (ICC Rules) ή οι Κανόνες της Αμερικανικής Ένωσης Διαιτησίας σε ισχύ από 1.7.2003 (Commercial Arbitration Rules of American Arbitration Association) ή οι Κανόνες Διαιτησίας του Επιμελητηρίου του Μιλάνου σε ισχύ από 1.1.2004 (Arbitration Rules of the Arbitration Chamber in Milan), κανόνες με την συνηθέστερη εφαρμογή στις διεθνείς συναλλακτικές σχέσεις στο χώρο της θεσμικής διαιτησίας. Επομένως, οι διατάξεις του Κανονισμού ισχύουν, εφόσον και στο μέτρο που δεν προσκρούουν σε κανόνες αναγκαστικού δικαίου της *lex arbitri* που ισχύει στον τόπο διεξαγωγής της διαιτησίας.

1.2. Εσωτερική και Διεθνής Διαιτησία

Η Διαιτησία Ιδιωτικού Δικαίου διακρίνεται σε εσωτερική (ημεδαπή) και σε διεθνή (αλλοδαπή).

Ως **κριτήρια για τον ορισμό της διεθνούς διαιτησίας** μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα ακόλουθα:

A) Το *στοιχείο της αλλοδαπότητας*, το οποίο δεν κρίθηκε επαρκές καθώς μπορεί να εντοπιστεί και σε μία ημεδαπή διαιτησία.

B) Το *αντικειμενικό κριτήριο*, κατά το οποίο μία διαιτησία είναι διεθνής όταν επιλύει διαφορά διεθνών συναλλαγών ή έχει ένα οικονομικό πολυεθνικό αντικείμενο, λ.χ. αφορά συμφέροντα του διεθνούς εμπορίου.

Γ) Το *υποκειμενικό στοιχείο*, το οποίο δίνει έμφαση στα υποκείμενα της έννομης σχέσης λ.χ. στην κατοικία ενός των συμβαλλομένων Μερών.

Δ) Το *υπερεθνικό στοιχείο κατά τον Καθηγητή Φραγκίστα-Μαριδάκη*, σύμφωνα με το οποίο διεθνής είναι η διαιτησία που υποβάλλεται αμέσως στο διεθνές δίκαιο, χωρίς να έχει δεσμό με κάποια χώρα, όπως λ.χ. η διαιτησία μεταξύ δύο πολυεθνικών εταιριών που διεξάγεται κατά τον Κανονισμού ενός Διεθνούς Κέντρου Διαιτησίας.

Ε) Η *έννομη σχέση* από την οποία πηγάζει η διαφορά ή στη διαιτητική διαδικασία εμπλέκονται *περισσότερες έννομες τάξεις διαφόρων κρατών* (περισσότερα εγχώρια δίκαια).

Ο Πρότυπος νόμος UNCITRAL ακολουθεί το *μικτό κριτήριο* για τον προσδιορισμό της διεθνούς διαιτησίας, χρησιμοποιώντας ποικίλα συνδυαστικά στοιχεία καθορισμού της: της επαγγελματικής εγκατάστασης των Μερών διάφορα μέρη, του τόπου εκπλήρωσης των υποχρεώσεων, του τόπου διεξαγωγής της διαιτητικής διαδικασίας, του τόπου με τον οποίο συνδέεται το αντικείμενο της διαφοράς, της συμφωνίας των Μερών.

³ Βλ. *Αριστεά Κ. Σινανιώτη*, Το Χρηματιστήριο στο Ελληνικό Δίκαιο, 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο, έκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000, σ. 394 επ.

1.1. Η Διεθνής Εμπορική Διαιτησία στο χώρο του ελληνικού δικαίου

Με την αναφορά στη *Διεθνή Εμπορική Διαιτησία*, ως υποκατηγορία της διεθνούς διαιτησίας, νοείται ειδικότερα η υποβολή σε διαιτητική επίλυση διαφορών που προέρχονται από το *διεθνές εμπόριο*. Συνήθως ο όρος αυτός αναφέρεται πρωτίστως στο αντικείμενο της διαφοράς, νοείται ευρέως και καταλαμβάνει γενικά τις εμπορικές συναλλαγές, συμπίπτοντας έτσι εννοιολογικά με τον όρο της *Διεθνούς Οικονομικής Διαιτησίας*.

Διεθνή διαιτησία υφίσταται όταν οι συμβαλλόμενοι είναι από διαφορετικές χώρες ή όταν για την εκτέλεση της κύριας συμβάσεως θα κινηθούν οικονομικά αγαθά και μεγέθη ανάμεσα σε διάφορες χώρες.

Στο ελληνικό δίκαιο υπάρχει η ρύθμιση της ημεδαπής διαιτησίας και η ρύθμιση της αλλοδαπής διαιτησίας. Μία διεθνής διαιτησία που δεν γίνεται στην Ελλάδα είναι αλλοδαπή σίγουρα. Μία διεθνής διαιτησία που γίνεται στην Ελλάδα μπορεί να χαρακτηριστεί, ανάλογα με τα κριτήρια που θα χρησιμοποιηθούν, είτε ως ημεδαπή (οπότε εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις του ΚΠολΔ 867-903) είτε ως αλλοδαπή (οπότε εφαρμόζεται ο Ν. 2735/1999 και επικουρικά ο ΚΠολΔ).

Ειδικότερα θέματα της διεθνούς διαιτησίας, διέπουν επίσης οι ποικίλες διμερείς Συμβάσεις που έχει κυρώσει η Ελλάδα, το Πρωτόκολλο της Γενεύης του έτους 1923 περί διαιτητικής ρήτηρας (ν.δ. 4/1926), η Σύμβαση της Γενεύης του έτους 1927 «Περί εκτελέσεως αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων» (ν. 5013/1931) και προεξόχως η Σύμβαση Νέας Υόρκης για την «Αναγνώριση και Εκτέλεση Αλλοδαπών Διαιτητικών Αποφάσεων» που κυρώθηκε με το ν.δ. 4220/1961.

1.1.1. Ειδικότερα ο Νόμος 2735/1999 για τη «Διεθνή Εμπορική Διαιτησία»⁴

Πρόκειται για μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο του Πρότυπου Νόμου (Σχέδιο Νόμου) ενός άλλο διεθνούς θεσμικού πλαισίου εξαιρετικής για τις σύγχρονες διεθνείς συναλλαγές σημασίας, του «Κανονισμού Διαιτησίας (1976) της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο του Διεθνούς Εμπορίου» (Κανονισμός UNCITRAL⁵), ο οποίος δεν αποτελεί σύμβαση αλλά προτείνεται στις Κυβερνήσεις και κάθε ενδιαφερόμενο Κράτος, που θεωρεί ότι ο πρότυπο νόμος καλύπτει μία ανάγκη, τον υιοθετεί και ενσωματώνει στην εθνική έννομη τάξη του, ως εσωτερική νομοθεσία, με ή χωρίς επιμέρους τροποποιήσεις.

Στο **άρθρο 1** οριοθετείται το **πεδίο εφαρμογής** του Ν. 2735/1999, οι διατάξεις του οποίου εφαρμόζονται στη διεθνή εμπορική διαιτησία, ο τόπος της οποίας βρίσκεται στην Ελλάδα. Στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου παρατίθεται ο **ορισμός** της διεθνούς διαιτησίας, σύμφωνα με τον οποίο **διεθνής είναι η διαιτησία** όταν:

⁴ Ανάλογα θέματα «διεθνούς διαιτησίας» ρύθμιζε ο παλαιότερος νόμος 1816/1988 και ο νόμος 2331/1995.

⁵ United Nations Committee on International Commercial Arbitration Law (last amendment: 2006).

Α) τα Μέρη έχουν την εγκατάστασή τους σε διαφορετικά κράτη, κατά τη σύναψη της συμφωνίας διαιτησίας ή

Β) ο τόπος της διαιτησίας (όπως καθορίζεται ή προκύπτει από τη συμφωνία διαιτησίας) ή ο τόπος στον οποίο πρόκειται να εκπληρωθεί σημαντικό μέρος των υποχρεώσεων που πηγάζουν από την εμπορική σχέση ή ο τόπος με τον οποίο συνδέεται στενότερα το αντικείμενο της διαφοράς, δεν βρίσκεται στο κράτος στο οποίο τα Μέρη έχουν την εγκατάστασή τους, είτε

Γ) τα Μέρη έχουν ρητά συμφωνήσει ότι, το αντικείμενο της συμφωνίας διαιτησίας σχετίζεται με περισσότερες χώρες.

Το **άρθρο 7** παραθέτει το νομοθετικό ορισμό της Συμφωνίας Διαιτησίας, κατά την οποία τα Μέρη υπάγουν όλες ή ορισμένες διαφορές που έχουν προκύψει ή ενδέχεται στο μέλλον να προκύψουν από τη μεταξύ τους έννομη σχέση, συμβατική ή μη συμβατική (αδικοπρακτικές ενοχές).

Για το **κύρος της συμφωνίας για διαιτησία**, σύμφωνα με ερμηνεία του ως άνω άρθρου 7, χρειάζεται να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- ✚ 1. Η προέλευση των διαφορών από μία έννομη σχέση (ενδοσυμβατική ή εξωσυμβατική ενοχή)
- ✚ 2. Η δυνατότητα υπαγωγής των διαφορών αυτών σε διαιτησία και η σχέση της συμφωνίας με τη δημόσια τάξη
- ✚ 3. Η ικανότητα των Μερών για σύναψη τέτοιας συμφωνίας (απαλλαγμένη από ελαττώματα της βούλησης) και η εξουσία για αντιπροσώπευσή τους και
- ✚ 4. Καθορισμένος τύπος

Περισσότερο αναλυτικά:

1. Η διαιτησία βασίζεται, ακριβώς, σε μια συμφωνία των Μερών να συμφωνούν και συναποδέχονται τη διαφορά τους να την κρίνουν και να τη λύσουν, όχι τα Δικαστήρια αλλά τα πρόσωπα που τα ίδια τα Μέρη θα επιλέξουν. Αν παρά την ύπαρξη συμφωνίας διαιτησίας ασκηθεί σχετική αγωγή, ο εναγόμενος οφείλει να προτείνει την ένσταση διαιτησίας κατά τη συζήτηση και πάντως πριν από την είσοδο του Δικαστηρίου στην εξέταση της ουσίας της υπόθεσης και το Δικαστήριο **παραπέμπει** τότε τη διαφορά σε διαιτησία (**άρθρο 8**) με σχετική απόφασή του, η οποία δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα.

Η συμφωνία για εκούσια προσφυγή στη διαιτησία, συνιστά τον ακρογωνιαίο λίθο της ελεύθερης εκδήλωσης της βούλησης των Μερών. Με τον όρο «**συμφωνία περί διαιτησίας**» εννοούμε τόσο το **συνυποσχετικό** (submission, compromis), δηλαδή τη συμφωνία για επίλυση από διαιτητές διαφορών που έχουν ήδη δημιουργηθεί όσο και τη **διαιτητική ρήτρα σε ορισμένη σύμβαση** (arbitration clause, clause compromissoire) δηλαδή τη συμφωνία για επίλυση από διαιτητές μελλοντικών διαφορών⁶.

⁶ Βλ. Άγγελος Κ. Φουστούκος, Διαιτησία (Μελέτες, άρθρα, παρεμβάσεις), εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000, σ. 113 επ.

Γίνεται δεκτή ρήτρα διαιτησίας όταν σε γραπτή σύμβαση περιέχεται **αναφορά σε έγγραφο που περιλαμβάνει ρήτρα διαιτησίας** υπό τον όρο ότι η αναφορά αυτή καθιστά την εν λόγω ρήτρα μέρος της σύμβασης (παρ. 5). Η διάταξη καθιερώνει τη δυνατότητα γενικής παραπομπής σε έγγραφο που περιέχει ρήτρα διαιτησίας. Ομοίως, στην **έκδοση φορτωτικής**, όταν περιέχεται αναφορά σε ρήτρα διαιτησίας που ενυπάρχει σε σύμβαση μεταφοράς (παρ. 6). Η ρήτρα, επομένως, είναι δεσμευτική, υπό τον όρο ότι τα Μέρη απέβλεψαν να την καταστήσουν μέρος της σύμβασης και όχι απλώς να αναφερθούν σε αυτή περιγραφικά. Η διαιτητική ρήτρα, δηλαδή, δεν είναι μια απλή ρήτρα που ακολουθεί την τύχη της κύριας σύμβασης αλλά αντιθέτως αποτελεί ξεχωριστή σύμβαση συμφωνίας για διαιτησία και είναι **νομικά αυτόνομη και αυτοτελής από την κύρια σύμβαση**, στην οποία περιλαμβάνεται (**αρχή της αυτοτέλειας της διαιτητικής ρήτρας - άρθρο 16 παρ. 1**). Για το λόγο αυτό, η ρήτρα διαιτησίας μπορεί να διέπεται από διαφορετικό δίκαιο από εκείνο που εφαρμόζεται και διαπνέει την κύρια σύμβαση και, επίσης, θεμελιώνει την εξουσία του Δικαστηρίου να αποφανθεί επί των διαφορών που αναφύονται από την τυχόν ανώμαλη εξέλιξή της.

Παράλληλα, στις παρ. 3 και 4 του ίδιου άρθρου, καθιερώνεται η εγκυρότητα της διαιτητικής συμφωνίας και όταν **το ένα Μέρος την επικαλείται σε δικόγραφο, χωρίς το άλλο να αντιλέγει** καθώς και όταν **καταγράφεται σε έγγραφο που διαβιβάζεται στο άλλο Μέρος, χωρίς αυτό να προβάλει αντιρρήσεις**, γεγονός που καταδεικνύει την εκσυγχρονισμένη τοποθέτηση του νομοθέτη αναφορικά με τη διευκόλυνση των προϋποθέσεων της έγγραφης κατάρτισης της συμφωνίας διεθνούς διαιτησίας.

Στην έννοια της ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ **υπάγονται διαφορές ιδιωτικού δικαίου ή εμπορικές με την ευρεία έννοια**. Μάλιστα, στον όρο «εμπορική διαφορά» δίδεται ευρύτερη σημασία, ώστε να καταλαμβάνει ζητήματα που ανακύπτουν από κάθε σχέση εμπορικής φύσης, συμβατική ή μη. Στο κείμενο του πρότυπο νόμου, που συντάχθηκε από την Επιτροπή UNCITRAL, παρατίθεται σε σχετική υποσημείωση ότι ο όρος «εμπορική» πρέπει να ερμηνεύεται ευρύτερα ώστε να λαμβάνεται υπόψη ως «οικονομική»⁷ η κρινόμενη διαιτητεύσιμη διαφορά.

Ενδεικτικά, και όχι περιοριστικά, αναφέρονται οι ακόλουθες διαφορές: από προμήθειες ή από επενδύσεις και οι σχετικές με αυτές, κάθε εμπορική συναλλαγή για την παροχή ή αναταλλαγή εμπορευμάτων ή υπηρεσιών, συμφωνία διάθεσης, εμπορική αντιπροσωπεία ή πρακτορεία, πρακτορεία εμπορευματικών απαιτήσεων (factoring), χρηματοδοτική μίσθωση (leasing), κατασκευή έργων, παροχή άδειας εκμετάλλευσης, παροχή συμβουλών, παροχή άδειας εκμετάλλευσης, χρηματοδότηση,

⁷ According to Article 1: “This Law applies to International Commercial Arbitration, subject to any agreement in force between this State and any other State or States”. According to relative definition: The term “commercial” should be given a wide interpretation so as to cover matters arising from all relationships of a commercial nature, whether contractual or not. Relationships of a commercial nature include, but are not limited to, the following transactions: any trade transaction for the supply or exchange of goods or services; distribution agreement; commercial representation or agency; factoring; leasing; construction of works; consulting; engineering; licensing; investment; financing; banking; insurance; exploitation agreement or concession; joint venture and other forms of industrial or business cooperation; carriage of good or passengers by air, sea, rail or road”.

τραπεζικές εργασίες, ασφαλίσσεις, σύμβαση εκμετάλλευσης ή παραχώρησης, κοινοπραξία (joint venture) και άλλες μορφές βιομηχανικής ή επιχειρηματικής συνεργασίας, μεταφορά εμπορευμάτων ή προσώπων (εναέρια, θαλάσσια, σιδηροδρομική ή οδική), φορολογικές ή διοικητικού δικαίου διαφορές μεταξύ Κρατών και ιδιωτών (ή κρατικών οργανισμών που ασκούν επιχειρηματικές δραστηριότητες).

2. Θετική προϋπόθεση για τη δυνατότητα υπαγωγής μιας διαφοράς στη διαιτησία είναι **να έχουν τα Μέρη την εξουσία για διάθεση του αντικειμένου της διαφοράς**. Πρέπει δηλαδή, να πρόκειται για αλλοτριωτό δικαίωμα όπως είναι εκείνα που αναφέρονται σε σχέσεις του ενοχικού και εμπορικού αλλά και του εμπράγματος δικαίου. Φραγμός και απώτατο όριο στη δυνατότητα υπαγωγής μίας διαφοράς στη διαιτησία είναι η δημόσια τάξη (ius cogens της πολιτείας).

Στις **διαφορές που δεν μπορούν να υπαχθούν** σε «εμπορική» διαιτησία, πέραν των **διαφορών του δημοσίου δικαίου μεταξύ δύο Κρατών και των ποινικών διαφορών**, διακρίνονται οι εξής:

Α) Εκείνες που το **αντικείμενό τους δεν μπορούν να το διαθέσουν ελεύθερα τα Μέρη**. Αυτή η διατύπωση καλύπτει κατ' αρχάς τις διαφορές που ο **νόμος ρητά εξαιρεί από τη διαιτησία**, όπως λ.χ. διαφορές που συνδέονται στενά με την **προστασία της ανθρώπινης προσωπικότητας** (λ.χ. η προσωπική κατάσταση, οι σχέσεις γονέων και παιδιών, γαμικές διαφορές κ.ά.), τις **εργατικές διαφορές** (663 ΚΠολΔ). Όμως, ως προς τις τελευταίες αυτές εργατικές διαφορές, η διάταξη του άρθρου 663 παρ. 4 ΚΠολΔ σε συνδυασμό με το άρθρο 1 παρ. 4 του Ν. 2735/1999 για τη διεθνή εμπορική διαιτησία, επιτρέπουν τη υπαγωγή τους στη διεθνή διαιτησία, εφόσον είναι εμπορικές, όπως λ.χ. είναι οι διαφορές μεταξύ επαγγελματιοβιοτεχνών προς αλλήλους και προς τους πελάτες τους που μπορεί να είναι διεθνείς και εμπορικές και, συνεπώς, να υπάγονται στη διεθνή εμπορική διαιτησία.

Β) Εκείνες που το **δημόσιο και κοινωνικό συμφέρον** περιβάλλει με απ' ευθείας ρυθμίσεις από την εγχώρια νομοθεσία του κράτους. Σε αυτές κατατάσσονται λ.χ. οι διαφορές σχετικές με τη **βιομηχανική και πνευματική ιδιοκτησία**, όπως η κατοχύρωση ή η διαγραφή των σημάτων, για τις οποίες αποκλειστικώς αρμόδια είναι η Επιτροπή Σημάτων. Αντιθέτως, διαφορές που πηγάζουν από δικαιώματα που μπορείς κανείς να διαθέσει ελεύθερα, όπως η συμβατική άδεια εκμετάλλευσης (license agreement) του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή know-how είναι κατ' εξοχήν επιδεκτικές υπαγωγής σε διαιτησία.

Γ) Διαφορές για **θέματα Ανταγωνισμού**, όπως λ.χ. η εφαρμογή των άρθρων 81 και 82 ΣυνθΕΚ, όπως λ.χ. η καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης, για την οποία αποκλειστική αρμοδιότητα έχει η Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Δ) Διαφορές σχετικές με την **Αναγκαστική Εκτέλεση και τη διαδικασία της**, καθώς το κύρος των πράξεων των οργάνων της εκτελέσεως εξαιρείται από την εξουσία ελεύθερης διάθεσης των Μερών (βλ. ΕφΑθ 6121/1980).

Ε) Εκείνες που είναι ευθέως **αντίθετες προς τη δημόσια τάξη και τα χρηστά ήθη**. Από την σκοπιά της διεθνούς διαιτησίας, ενδιαφέρον παρουσιάζει η δημόσια τάξη του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (ΑΚ 33), **στο στάδιο της συμφωνίας για διαιτησία** (όχι κατά το στάδιο της διαιτητικής απόφασης), η οποία αποτρέπει την

εφαρμογή μιας διάταξης αλλοδαπού δικαίου, εφόσον η εφαρμογή της προσκρούει στα χρηστά ήθη ή γενικά στη δημόσια τάξη, δηλαδή στις θεμελιώδεις αρχές που διέπουν την κοινωνική και πολιτική οργάνωση μιας συντεταγμένης Πολιτείας. Ομοίως, το άρθρο 903 παρ. 6 ΚΠολΔ αποκλείει την αναγνώριση και εκτέλεση στην Ελλάδα μιας αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης αν αυτή είναι αντίθετη προς τη δημόσια τάξη και τα χρηστά ήθη.

3. Η ικανότητα των Μερών για κατάρτιση συμφωνίας για διεθνή εμπορική διαιτησία, κρίνεται κατά το *δίκαιο της ιθαγένειας* προκειμένου για *φυσικά πρόσωπα* και της *πραγματικής έδρας* προκειμένου για *νομικά πρόσωπα*. Αναφορικά με το νομικό πρόσωπο, η ικανότητα να καταρτίζουν συμφωνία διαιτησίας κρίνεται κατά τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου (άρθρα 65, 67, 68 και 70 ΑΚ και άρθρα 18 και 22 του Ν. 2190/1920 ειδικά για τις ανώνυμες εταιρίες). Επειδή το νομικό πρόσωπο δεσμεύεται από το όργανο που, σύμφωνα με το εφαρμοστέο σε αυτό δίκαιο και το Καταστατικό του, το εκπροσωπεί και εκφράζει τη βούλησή του, ο διαιτητής επιφορτίζεται με το καθήκον να βεβαιωθεί ότι το πρόσωπο το οποίο υπέγραψε για λογαριασμό του νομικού προσώπου, είχε πράγματι την εξουσία να προβεί στη σχετική πράξη εκπροσώπησης.

Το Δ.Σ. της ανώνυμης εταιρίας έχει την εξουσία να καταρτίσει συμφωνία διαιτησίας και, αν επιτρέπεται από το Καταστατικό, μπορεί να ορίσει για το σκοπό αυτόν τρίτο πρόσωπο, που θα ενεργήσει ως υποκατάστατος, δεσμεύοντας το νομικό πρόσωπο. Το άρθρο 65 παρ. 2 ΚΠολΔ, κατά το οποίο η συμφωνία για διαιτησία, καταρτιζόμενη από νόμιμο αντιπρόσωπο είναι ανίσχυρη χωρίς ειδική εξουσιοδότηση, δεν έχει τότε εφαρμογή. Ο υποκατάστατος δεν αποτελεί αντιπρόσωπο του νομικού προσώπου, αλλά όργανο εκπροσώπησης του.

Για να συνοψίσουμε, επομένως, ο κατά το νόμο ή το Καταστατικό **νόμιμος εκπρόσωπος του νομικού προσώπου** εγκύρως καταρτίζει συμφωνία διαιτησίας -και διεθνούς διαιτησίας- χωρίς τις προϋποθέσεις του **άρθρου 65 παρ. 2 ΚΠολΔ**, αφού έτσι εκφράζει τη βούληση του ίδιου του νομικού προσώπου. Αν όμως το *νομικό ή το φυσικό πρόσωπο* εκπροσωπείται από **αντιπρόσωπο**, απαιτείται η ύπαρξη **ειδικής εξουσιοδοτήσεως**, η οποία πρέπει να χορηγείται **εγγράφως** (ΑΚ 217 παρ. 2). Χαρακτηριστική είναι, επίσης, η απόφαση **88/1977 του Αρείου Πάγου**, ο οποίος έκρινε σε μία διεθνή εμπορική συναλλαγή ότι, ο αντιπρόσωπος, για να καταρτίσει έγκυρη γραπτή συμφωνία για διαιτησία, πρέπει να έχει γραπτή πληρεξουσιότητα για την κατάρτισή της.

4. Η συμφωνία διαιτησίας πρέπει να είναι δεσμευτική για τα Μέρη που την συνομολόγησαν, να τα υποχρεώνει δηλαδή να προσφύγουν σε διαιτητική επίλυση της διαφοράς τους και να είναι **γραφτή**. Ωστόσο, η έλλειψη τύπου **θεραπεύεται** αν τα Μέρη μετάσχουν ανεπιφύλακτα στη διαιτητική διαδικασία (άρθρο 7 παρ. 7).

1.1.2. Το Διαιτητικό Δικαστήριο: Έννοια και φύση.

Αξίζει να τονισθεί ότι με τη Συμφωνία Διαιτησίας στην ουσία τα Μέρη αναθέτουν σε κάποιον τρίτον (Διαιτητή ή Διαιτητικό Δικαστήριο) την **επιτέλεση γνήσιου δικαιοδοτικού έργου** (έκδοση δεσμευτικής απόφασης, ισοδύναμης κατ' αποτέλεσμα

με τη δικαστική απόφαση) με σκοπό την **επίλυση των διαφορών** τους και όχι απλά την αμοιβαία προσέγγιση (**συμφωνία διαμεσολάβησης - mediation**) ή την απόπειρα συμβιβασμού (**conciliation**), αποκόπτοντας, ταυτόχρονα, τη δυνατότητά τους να καταφύγουν στα Δικαστήρια για την επίλυση αυτή. Το Δικαστήριο εμπλέκεται και επεμβαίνει μόνο στις περιπτώσεις και την έκταση που προβλέπεται από το Ν. 2735/1999 όπως λ.χ. όταν καθίσταται το **Εφετείο** αρμόδιο για την εκδίκαση της **αγωγής ακύρωσης της διαιτητικής απόφασης (άρθρο 6 παρ. 2)**.

Τα **μονομελή διαιτητικά Δικαστήρια** έχουν το πλεονέκτημα της ταχύτερης και κατά κανόνα φθηνότερης απονομής δικαιοσύνης. Τα **πολυμελή διαιτητικά Δικαστήρια** συνδυάζουν το πλεονέκτημα ότι συγκροτούνται από την παρουσία στη σύνθεσή τους του διαιτητή του κάθε Μέρους και επιτυγχάνουν τη διεξοδικότερη εξέταση της υποθέσεως. Το πολυμελές διαιτητικό Δικαστήριο αποτελείται από τους διαιτητές και τον **επιδιαιτητή**, ο οποίος αποτελεί τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ο οποίος διευθύνει τη συζήτηση και διαχειρίζεται γενικά τη διεξαγωγή της διαιτητικής διαδικασίας και του οποίου η **ψήφος σε περίπτωση ισοψηφίας υπερτερεί (άρθρο 29)**.

1.1.3. Ο χαρακτήρας του λειτουργήματος των Διαιτητών

Όσον αφορά το ρόλο και τα καθήκοντα που ασκεί ο διαιτητής ή τα Μέλη του διαιτητικού δικαστηρίου, αποτελεί κοινή παραδοχή ότι επιτελούν γνήσια δικαιοδοτικά καθήκοντα, χωρίς όμως να ασκούν δημόσιο λειτουργήμα.

Ο **διαιτητής** από τη μεριά του πρέπει κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του να είναι αμερόληπτος και αντικειμενικός, να χρησιμοποιεί τις ειδικές και σε βάθος γνώσεις του με τρόπο έντιμο για την δικαιότερη και πιο ικανοποιητική λύση της υπόθεσης και μόνο στα πλαίσια της δικαιοδοτικής του ιδιότητας. Περαιτέρω, ως υποκειμενικά **στοιχεία που τον χαρακτηρίζουν**, θα μπορούσαν να αναφερθούν η επινοητικότητα την οποία χρειάζεται να διαθέτει κατά την ορθή απονομή της δικαιοσύνης, η διαλλακτικότητα και διαλεκτικότητα κατά την προσπάθεια εξεύρεσης της πλέον συμφέρουσας συμβιβαστικής λύσης, αποφασιστικός και συνάμα ακέραιος στις αρχές του και επίσης να διαθέτει φαντασία, αφού εμπνέεται από τους εκάστοτε καταλληλότερους κανόνες στην προσπάθειά του σύνθεσης της πλέον αρμόζουσας λύσης για την κρινόμενη υπόθεση. Η **ανεξαρτησία** καθώς και ο **σεβασμός της γνώμης του διαιτητή** συνιστά **απαρέγκλιτη αρχή** για τη διαδικασία. Βασική αρχή αποτελεί, επίσης, το γεγονός ότι ο διαιτητής πρέπει μέσα σε *πνεύμα φιλικής διάθεσης* να προσπαθεί να συμβιβάσει τα Μέρη και να εκδώσει μία απόφαση που θα *ικανοποιεί και τις δύο πλευρές (solution amiable)*. Για το λόγο αυτόν, υποστηρίζεται χαρακτηριστικά ότι μπορεί ο διορισμένος διαιτητής να είναι «υπέρμαχος του Μέρους, δεν μπορεί όμως να είναι ανέντιμος».

Δυνάμει της συμβατικής σχέσης διαιτητών με τα Μέρη, ο διαιτητής και ο επιδιαιτητής έχουν την **κύρια υποχρέωση** να μετάσχουν στη διαιτητική διαδικασία και να εκδώσουν διαιτητική απόφαση. **Παραεπόμενη υποχρέωσή** τους αποτελεί το γεγονός ότι πρέπει να αποφεύγουν να παρέχουν συμβουλές προς τα Μέρη, να τηρούν

τη μυστικότητα της διασκέψεως, να αποκαλύπτουν τυχόν λόγους εξαιρέσεως ή να εκδίδουν απόφαση που δεν θα είναι αδύνατο να εκτελεσθεί.

Όσον αφορά την **αμοιβή των διαιτητών**, και ενώ η εσωτερική διαιτησία προβλέπει στο άρθρο 882 ΚΠολΔ την προκαταβολή του μισού της αμοιβής από το Μέρος που αναλαμβάνει την πρωτοβουλία να κινήσει τη διαιτητική δίκη και το άρθρο 41 των Κανόνων της UNCITRAL για τη διεθνή διαιτησία προβλέπει το μερισμό της προκαταβολής και στα δύο Μέρη, ο Ν. 2735/1999 δεν κάνει λόγο για την καταβολή της αμοιβής στο διαιτητή από τα Μέρη ως κύρια υποχρέωσή τους.

Συνοπτικά, ο διαιτητής έχει μία νομική υποχρέωση, ένα ηθικό καθήκον μία φιλοδοξία και, κατά την άποψη της γράφουσας, τη δέουσα φαντασία κάθε φορά που ενεργεί σαν εφευρέτης δικαίου, να συνθέσει να ανατρέξει σε άλλες πηγές δικαίου και νομικά συστήματα για να αναζητήσει τη σωστή λύση, εμμένοντας πιστός αφενός στις αρχές του και αφετέρου στη θέληση των Μερών, όπως αυτή ρητά εκφράζεται στη συμφωνία τους.

1.1.4. Ορισμός Διαιτητών

Αναφαίρετο δικαίωμα των Μερών αποτελεί η βούλησή τους να προσδιορίσουν τον αριθμό των διαιτητών καθώς και τη διαδικασία ορισμού του/τους. Σε περίπτωση που τέτοια **συμφωνία ελλείπει** (λ.χ. στη συμφωνία διαιτησίας θα μπορούσε να προβλεφθεί ότι τις αναγκαίες ενέργειες για το διορισμό διαιτητή/-των θα αναλάμβανε να τις επιχειρήσει συγκεκριμένος φορέας όπως είναι κάποια διορίζουσα Αρχή), ο αριθμός των διαιτητών είναι **τρεις (3)**, εκ των οποίων κάθε Μέρος ορίζει ένα διαιτητή (αρχή της ισότητας των Μερών στον αριθμό και τον τρόπο διορισμού των διαιτητών) εντός τριάντα (30) ημερών από τη λήψη σχετικού αιτήματος από το άλλο Μέρος και οι δύο διαιτητές ορίζουν τον τρίτο διαιτητή (άρθρο 11 παρ. 4) εντός τριάντα (30) ημερών από το διορισμό τους. Αν δεν τηρηθεί η αμέσως προηγούμενη διαδικασία, τότε αρμόδιο για το διορισμό διαιτητή, καθίσταται το **Μονομελές Πρωτοδικείο**, της περιφέρειας του τόπου της διαιτησίας, είτε του τόπου κατοικίας ή της διαμονής του αιτούντος είτε το Μονομελές Πρωτοδικείο της Αθήνας, διαδοχικά (**άρθρο 6 παρ. 1**).

Διευκρινίζεται δε, ότι δεν αποτελεί κώλυμα ορισμού διαιτητή η **εθνικότητά** του, εκτός αντίθετης συμφωνίας των Μερών. Συνήθως στη διεθνή διαιτησία, λαμβάνεται μέριμνα, ώστε τουλάχιστον ο οριζόμενος επιδιαιτητής να μην έχει την ίδια εθνικότητα με τα Μέρη. Σε περίπτωση **ορισμού ενός μόνου ή τρίτου διαιτητή**, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 5 του **άρθρου 11**, το Δικαστήριο εκτιμά τη **σκοπιμότητα** ορισμού προσώπου με **διαφορετική εθνικότητα** από εκείνη ή εκείνες των Μερών.

Κωλύματα που εμποδίζουν τον διορισμό διαιτητή είναι τα εξής: α) Η πλήρης ή η περιορισμένη ικανότητα για δικαιοπραξία (επί αλλοδαπού διαιτητή το ζήτημα κρίνεται βάσει της ιθαγένειάς του), β) η στέρηση της ασκήσεως των πολιτικών δικαιωμάτων ύστερα από καταδίκη, γ) Δεν μπορεί να διοριστεί ως διαιτητής νομικό πρόσωπο ή άλλο συλλογικό όργανο που δεν φέρει νομική

προσωπικότητα, εφόσον τότε καθήκοντα διαιτητή θα επιτελούσε εκ των πραγμάτων ο νόμιμος εκπρόσωπος ή το πρόσωπο που το εκπροσωπεί στις συναλλαγές. Σημειώνεται δε ότι, το **άρθρο 12** ορίζει ότι, εκείνος στον οποίο προτείνεται να οριστεί διαιτητής οφείλει να δηλώσει κάθε στοιχείο που μπορεί να γεννήσει δικαιολογημένες αμφιβολίες ως προς την αμεροληψία ή την ανεξαρτησία του.

Στη διεθνή διαιτησία η **εξουσία του διαιτητή μπορεί να παύσει** με τρεις (3) τρόπους, εφόσον βρίσκεται σε **πραγματική ή νομική αδυναμία** να εκπληρώσει τα καθήκοντά του ή για άλλους λόγους παραλείπει να ενεργήσει μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα, ήτοι: α) Με **παραίτησή** του, χωρίς να χρειάζεται η συναίνεση των Μερών ή η άδεια του Δικαστηρίου. Με την παραίτησή του ουσιαστικά καταγγέλλει τη σύμβαση παροχής διαιτητικών υπηρεσιών για σπουδαίο λόγο (672 ΑΚ). Αν όμως τα Μέρη αμφισβητήσουν την ύπαρξη σπουδαίου λόγου, τότε αρμόδιο να κρίνει ανέκκλητα είναι το Μονομελές Πρωτοδικείο, β) Με συμφωνία των Μερών είτε γ) με απόφαση του Δικαστηρίου (**άρθρο 14 παρ. 1**).

Ο διαιτητής μπορεί να απομακρυνθεί από τα καθήκοντά του με την άσκηση **Αίτησης Εξαιρέσεως**, όταν υπάρχουν στοιχεία που γεννούν εύλογες **αμφιβολίες ως προς την αμεροληψία ή την ανεξαρτησία του** ή αν δεν συντρέχουν στο πρόσωπό του οι ιδιότητες που συμφώνησαν τα Μέρη της διαιτητικής συμφωνίας (**άρθρο 12 παρ. 2**). Τα Μέρη δικαιούνται κατ' αρχήν **να συμφωνήσουν τη διαδικασία εξαιρέσεως** και να **απαλλάξουν** το διαιτητή από τα καθήκοντά του, σύμφωνα με το **άρθρο 13 παρ. 1**. Αν δεν υπάρχει σχετική συμφωνία αποφασίζει για την εξαίρεση το ίδιο το **διαιτητικό Δικαστήριο** μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από τη λήψη της αίτησης, η οποία αίτηση υποβάλλεται εντός δεκαπέντε (15) ημερών από τότε που το Μέρος έλαβε γνώση του λόγου εξαιρέσεως. Αν η αίτηση απορριφθεί είτε από το όργανο που ήταν αρμόδιο κατά τη συμφωνία των Μερών είτε από το διαιτητικό Δικαστήριο είτε αν το διαιτητικό Δικαστήριο δεν απεφάνθη εντός τριάντα (30), η εξαίρεση εξετάζεται ανέκκλητα από το Μονομελές Πρωτοδικείο της έδρας της διαιτησίας. Αξίζει να αναφερθεί επιπλέον ότι, **δεν επιτρέπεται αγωγή ακυρώσεως** που στηρίζεται σε λόγους εξαιρέσεως, οι οποίοι δεν προτάθηκαν εγκαίρως κατά τη διαδικασία του άρθρου 13 παρ. 2 και 3.

Σε περίπτωση αντικατάστασης διαιτητή, τα Μέρη μπορούν να συμφωνήσουν να συνεχισθεί η διαδικασία με τη συμμετοχή του νέου μέλους του διαιτητικού Δικαστηρίου από το σημείο στο οποίο είχε φθάσει πριν από την απομάκρυνση του αντικατασταθέντος. Αν όμως δεν υπάρξει σχετική συμφωνία, αποφασίζει ομόφωνα το διαιτητικό Δικαστήριο υπό τη νέα του σύνθεση, αν η διαδικασία επαναληφθεί ή συνεχιστεί (**άρθρο 15**).

1.1.5. Η Διαιτητική Διαδικασία

Ως διαιτητική διαδικασία νοείται το σύνολο των επιμέρους διαδικαστικές πράξεων, οι οποίες είναι απαραίτητες για την έναρξη και την εξέλιξή της μέχρι την ολοκλήρωσή της με την έκδοση της απόφασης και την απονομή της δικαιοσύνης.

Η **έναρξη της διαιτητικής διαδικασίας** προσδιορίζεται με την περιέλευση στον καθ' ού της αίτησης για διαιτησία (κοινοποίηση της αίτησης προσφυγής και όχι

απαραίτητα με την υποβολή του αγωγικού αιτήματος) και εναρμονίζεται με το συμβατικό χαρακτήρα της βούλησης των Μερών για επιλογή της διαιτησίας ως τρόπου επίλυσης των διαφορών (**άρθρο 21**).

Η διαιτητική διαδικασία στηρίζεται στη συμφωνία των Μερών και στόχο έχει την έκδοση διαιτητικής απόφασης. Τα Μέρη έχουν τη δυνατότητα να **επιλέξουν τα ίδια την ακολουθητέα διαιτητική διαδικασία**, ρητά ή σιωπηρά, με συμφωνία μεταξύ τους, η οποία είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από τη συμφωνία με την οποία υπάγεται η διαφορά στη διαιτησία (χωρίς την τήρηση έγγραφου τύπου ή ειδική πληρεξουσιότητα). Σε αντίθετη περίπτωση, αρμόδιο να αποφασίσει είναι το διαιτητικό Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα στοιχεία της υπόθεσης εν προκειμένω. Ως **τόπος της διαιτησίας**, όπου βρίσκεται η έδρα του διαιτητικού Δικαστηρίου και εκδίδεται η διαιτητική απόφαση, ορίζεται είτε με συμφωνία των Μερών είτε από το διαιτητικό Δικαστήριο ελλείψει τέτοιας συμφωνίας, το οποίο συνεκτιμά τις ειδικές περιστάσεις της υπόθεσης προς διευκόλυνση των Μερών (**άρθρο 20**).

Κύρια χαρακτηριστικά εγγενή γνωρίσματά της διαδικασίας της διεθνούς εμπορικής διαιτησίας, συνιστούν αφενός η **μυστικότητα** που τη διέπει, καθώς σε αυτήν έχουν πρόσβαση μόνο όσοι λαμβάνουν μέρος και όσοι συνυπέγραψαν τη συμφωνία διαιτησίας, αποτελώντας έτσι ουσιώδες κίνητρο για την επιλογή προσφυγής σε αυτό το μόρφωμα επίλυσης ιδιωτικών διαφορών και αφετέρου η **απαρέγκλιτη τήρηση των βασικών αρχών που την διαπνέουν, δηλαδή της αρχής της ισότητας και το δικαίωμα ακροάσεως** ως προς την ανάπτυξη των ισχυρισμών, την παροχή ίσων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και τη προσκόμιση αποδείξεων από το κάθε Μέρος, όπως αυτές διασφαλίζονται στο άρθρο 18.

Με την έναρξη της διαιτητικής διαδικασίας, τίθεται σε κίνηση ο διαιτητικός δικαιοδοτικός μηχανισμός (**έγγραφη διαδικασία**). Αν ο αιτών δεν υπέβαλε με την αίτηση προσφυγής του το αγωγικό του αίτημα, οφείλει να τα εκθέσει μαζί με τα πραγματικά περιστατικά που το στηρίζουν, μέσα στην προθεσμία που καθόρισαν τα Μέρη προθεσμία ή το διαιτητικό Δικαστήριο (**άρθρο 23**). Επί του ως άνω αγωγικού αιτήματος καλείται να απαντήσεις εκείνος κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση. Επίσης, κάθε Μέρος κατά την εξέλιξη της διαδικασίας, μπορεί να τροποποιήσει ή να συμπληρώσει το αγωγικό αίτηση ή την απάντησή του, εκτός αν κριθούν μη επιτρεπόμενα από το διαιτητικό Δικαστήριο λόγω καθυστερημένης προβολής τους.

Στη συνέχεια, μετά την έγγραφη διαδικασία, ακολουθεί κατά κανόνα η **προφορική διαδικασία** σε κατάλληλο τόπο και χρόνο, κατά τη διάρκεια της οποίας τα Μέρη αναπτύσσουν τους ισχυρισμούς τους, προβαίνουν στην εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων, εξετάζουν μάρτυρες κ.λπ. Το Δικαστήριο θα κρίνει το αν θα πραγματοποιηθεί ακροαματική διαδικασία ή θα εκδοθεί απόφαση με βάση τα σχετικά έγγραφα που προσκομίσθηκαν (**άρθρο 24**).

Σε περίπτωση **ερημοδικίας**, το διαιτητικό Δικαστήριο μπορεί: α) είτε να τερματίσει τη διαιτητική διαδικασία, αν ο αιτών δεν υποβάλει το αγωγικό αίτημά του είτε β) να συνεχίσει τη διαδικασία και να εκδώσει απόφαση, εφόσον ένα Μέρος παραλείπει να παραστεί ή εκείνος κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση παραλείπει να

απαντήσει, χωρίς να συναγάγει προς τούτο ομολογία των ισχυρισμών του αιτούντος (άρθρο 25).

1.1.6. Η Διαιτητική Απόφαση

Ο διαιτητής ή το διαιτητικό Δικαστήριο, εκπληρώνει την αποστολή του με την έκδοση της οριστικής ή μη οριστικής διαιτητικής απόφασης, η οποία λαμβάνεται με πλειοψηφία κατ' αρχάς. Διότι η διάταξη του **άρθρου 29 είναι ενδοτικού δικαίου** και, συνεπώς, τα Μέρη μπορούν να αποφασίσουν ότι η απόφαση θα λαμβάνεται ομόφωνα. Διευκρινίζεται περαιτέρω, ότι η γνώμη του επιδιαιτητή υπερισχύει σε περίπτωση ισοψηφίας. Η διαιτητική απόφαση συντάσσεται **εγγράφως** (συστατικός τύπος) και **υπογράφεται** ιδιοχείρως από τους διαιτητές ή την πλειοψηφία των διαιτητών, εφόσον η αιτία της έλλειψης των άλλων υπογραφών αναφέρεται στην απόφαση, έτσι ώστε να μην ματαιώνεται η διαιτησία. Ως **υποχρεωτικά** εκ του νόμου **στοιχεία της διαιτητικής αποφάσεως**, η **έλλειψη** των οποίων **οδηγεί σε ακύρωσή της**, είναι η αναφορά του ονοματεπωνύμου των μελών του διαιτητικού Δικαστηρίου και όσων έλαβαν μέρος στη διαιτητική διαδικασία, ο τόπος και ο χρόνος έκδοσής της, η μνεία της συμφωνίας περί διαιτησίας, το αιτιολογικό, το οποίο πρέπει να θεμελιώνει το διατακτικό της απόφασης, εκτός αν τα Μέρη συμφώνησαν διαφορετικά και το διατακτικό, το οποίο περιλαμβάνει την απόφαση των διαιτητών και την κατανομή των εξόδων της διαιτησίας (άρθρο 32 παρ. 4). Σε αντίθεση με την δικαστική απόφαση, η διαιτητική απόφαση, η οποία εμπερικλείει την *αρχή της εμπιστευτικότητας* στις σχέσεις των εμπλακόμενων Μερών, **δεν δημοσιεύεται σε δημόσια Συνεδρίαση**.

Η διαιτητική απόφαση παράγει τα έννομα αποτελέσματά της από τη στιγμή που θα υπογραφεί από τους διαιτητές. Προκειμένου, ωστόσο, να υπάρξει **δυνατότητα αναγκαστικής εκτελέσεώς της**, πρέπει να **κατατεθεί ένα πρωτότυπο στη Γραμματεία του Μονομελούς Πρωτοδικείου της Περιφέρειας, όπου διεξήχθη η διαιτησία**.

1.1.7. Εφαρμοστέο δίκαιο επί διαφορών διεθνούς εμπορικής διαιτησίας

Σχετικά με το **εφαρμοστέο δίκαιο που διαπνέει την υπό κρίση διαφορά**, το **άρθρο 28** ορίζει ότι μπορούν να εφαρμοστούν:

α) Οι **ουσιαστικοί κανόνες δικαίου που επέλεξαν τα Μέρη**. Η παραπομπή στο δίκαιο ενός κράτους θεωρείται ως **άμεση παραπομπή στο ουσιαστικό δίκαιο** και όχι στις διατάξεις του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του εν λόγω κράτους. Απαγορεύεται δηλαδή, η αναπαραπομπή (*renvoi*).

β) **Αν τα Μέρη δεν πρόβλεψαν σχετικά**, το διαιτητικό δικαστήριο εφαρμόζει το δίκαιο που κατά την κρίση του **αρμόζει περισσότερο** στη συγκεκριμένη υπόθεση, δηλαδή το εφαρμοστέο δίκαιο αναζητείται στον **κανόνα συγκρούσεως της ΑΚ 25**, που αποβλέπει κυρίως στη *lex voluntatis* και επικουρικά στη *lex proper*. Η συμφωνία των Μερών περί του εφαρμοστέου δικαίου μπορεί να είναι ρητή ή και σιωπηρή, συναγόμενη από συγκεκριμένες βουλητικές ενδείξεις (λ.χ. η επιλογή του

εφαρμοστέου επί της ουσίας δικαίου, η κοινή επίκληση ορισμένου δικαίου, η υποβολή της υπόθεσης σε θεσμικό δικαστήριο ορισμένης χώρας)⁸.

Σε περίπτωση όμως **προσβολής της διαιτητικής αποφάσεως**, ως επικουρικώς εφαρμοστέο δίκαιο είναι όχι το αρμόζον στις ειδικές συνθήκες αλλά το **ελληνικό δίκαιο**, σύμφωνα με τη διάταξη του **άρθρου 34** του Ν. 2735/1999.

γ) Οι διαιτητές κρίνουν κατά το ίσον και δίκαιον (*ex aequo et bono* ως **amiable compositeurs**) μόνον όταν τα Μέρη ρητά τους έχουν εξουσιοδοτήσει προς τούτο (ρητή εντολή). Αυτό σημαίνει ότι δεν θα λάβουν υπόψη τους κανόνες δικαίου, χωρίς ωστόσο να απαλλάσσονται από την υποχρέωση να εφαρμόσουν τους κανόνες δημοσίας τάξεως, όπως αυτή εννοείται στην ΑΚ 33.

δ) Σε κάθε περίπτωση οι διαιτητές λαμβάνουν υπόψη τις εμπορικές συνήθειες που αρμόζουν στη συγκεκριμένη συναλλαγή (ΑΚ 200).

1.1.8. Η Προσβολή της Διαιτητικής Απόφασης

Η διαιτητική απόφαση μπορεί να προσβληθεί ενώπιον των τακτικών Δικαστηρίων μόνον με τη διαπλαστική **αγωγή ακυρώσεως**, από αυτούς που έλαβαν μέρος στη διαιτητική δίκη ή δεσμεύονται από τη συμφωνία διαιτησίας είτε από τρίτους. Η **προθεσμία** άσκησής είναι **τρίμηνη (3)** και αρχίζει **από την κοινοποίηση της διαιτητικής απόφασης στο Μέρος που την ασκεί**. Η αγωγή ακυρώσεως αποτελεί το αποκλειστικό ένδικο βοήθημα, με το οποίο μπορεί να ελεγχθεί το κύρος της διαιτητικής απόφασης που εκδίδεται στην Ελλάδα. Η εκ των προτέρων παραίτηση από το δικαίωμα να ασκηθεί αγωγή ακυρώσεως είναι άκυρη (900 ΚΠολΔ), ένεκα του δημοσίου συμφέροντος να ελέγχονται οι διαιτητικές αποφάσεις από τα τακτικά Δικαστήρια. Κατ' αντιδιαστολή, επιτρέπεται η εκ των υστέρων παραίτηση από το δικαίωμα για προσβολή της διαιτητικής αποφάσεως.

Οι **λόγοι ακυρώσεως διαιτητικής απόφασης** προβλέπονται κατά τρόπο αποκλειστικό στη διάταξη της παρ. 2 του **άρθρου 34** του Ν. 2735/1999. Λόγοι ακυρώσεως μπορεί να σχετίζονται με: **α)** τη **συμφωνία διαιτησίας**, εφόσον *δεν τηρήθηκε το δίκαιο που τα Μέρη θέλησαν να την υπαγάγουν άλλως το ελληνικό δίκαιο ή τα Μέρη δεν είχαν τη δικαιοπρακτική ικανότητα για την κατάρτισή της* (λ.χ. δεν τηρήθηκαν οι όροι του τύπου της), **β)** το **διαιτητικό Δικαστήριο**, εφόσον η συγκρότησή του δεν ήταν σύμφωνη με τη συμφωνία των Μερών ή τις διατάξεις του νόμου (λ.χ. έλαβε μέρος σε αυτό διαιτητής που είχε ανακληθεί ή εξαιρεθεί), **γ)** στη **διαιτητική διαδικασία**, εφόσον δεν ήταν σύμφωνη με τη συμφωνία των Μερών ή το νόμο 2735/1999 είτε γιατί *Μέρος δεν ειδοποιήθηκε κατά τον προσήκοντα τρόπο για τον ορισμό διαιτητή ή για τη διαδικασία ή περιήλθε σε αδυναμία να προβάλει τους ισχυρισμούς του* (και συνεπώς δεν τηρήθηκε η αρχή της ισότητας και της παροχής του δικαιώματος ακροάσεως), και **δ)** τη **διαιτητική απόφαση**, όταν αφορά διαφορά, που δεν εμπίπτει στη συμφωνία διαιτησίας ή περιέχει διατάξεις που υπερβαίνουν τα όρια

⁸ Βλ. *Στέλιο Ν. Κουσούλη*, Δίκαιο της Διαιτησίας, έκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2006, σ. 26 επ.

της συμφωνίας (λ.χ. το αιτιολογικό και το διατακτικό της να αντίκεινται σε κανόνες της διεθνούς δημόσιας τάξης).

Η αγωγή ακυρώσεως εκδικάζεται από το Εφετείο της περιφέρειας όπου εκδόθηκε η διαιτητική απόφαση. Η δικαστική απόφαση που δέχεται την αγωγή ακυρώσεως ενέχει διαπλαστική δύναμη, καθώς το αποτέλεσμά της συνίσταται στην αναδρομική εξαφάνιση όλων των συνεπειών της διαιτητικής απόφασης. Αν μάλιστα είχε προηγηθεί αναγκαστική εκτέλεση δυνάμει της ακυρωθείσας διαιτητικής απόφασης, χωρεί επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση και θεμελιώνεται δικαίωμα αποζημίωσης (αναλογική εφαρμογή της 940 ΚΠολΔ).

1.1.9. Η Αναγνώριση και Εκτέλεση Διεθνών Διαιτητικών Αποφάσεων⁹

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν. 2735/1999, οι διατάξεις του νόμου εφαρμόζονται στη διεθνή εμπορική διαιτησία, ο τύπος της οποίας ευρίσκεται στην ελληνική επικράτεια. Ο παρών νόμος καθιερώνει το *εδαφικό κριτήριο*, σύμφωνα με το οποίο ημεδαπή είναι η διαιτητική απόφαση που εξεδόθη στην Ελλάδα κατ' εφαρμογή του Ν. 2735/1999 και αλλοδαπές είναι οι διαιτητικές αποφάσεις που εξεδόθηκαν εκτός ελληνικής επικράτειας. Ημεδαπή διαιτητική απόφαση μπορούμε να έχουμε τόσο στο πλαίσιο της εσωτερικής (κατά τον ΚΠολΔ) όσο και της διεθνούς διαιτησίας (κατά το Ν. 2735/1999).

Στο **άρθρο 36** του Ν. 2735/1999 προβλέπεται ότι η αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων γίνεται κατά τις διατάξεις του ν.δ. 4220/1961 της Σύμβασης της Νέας Υόρκης για την αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων. Με το εν λόγω άρθρο υιοθετήθηκε ενιαίο νομοθετικό καθεστώς για την αναγνώριση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, βάσει του ν.δ. 4220/1961, ακόμη και αν προέρχονται από χώρα, στην οποία δεν ισχύει η Σύμβαση. Η *ένταξη στην ελληνική έννομη τάξη των συνεπειών της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης* γίνεται υπό τους όρους των άρθρων 4 και 5 της, *σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει το ημεδαπό δικονομικό δίκαιο*.

Ειδικότερα, η *αναγνώριση του δεδικασμένου της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης χωρεί αυτομάτως*, χωρίς να απαιτείται δηλαδή να εκδοθεί δικαστική απόφαση για το σκοπό αυτό. Η κήρυξη της απόφασης ως εκτελεστής γίνεται με απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου της περιφέρειας, όπου βρίσκεται η κατοικία ή η διαμονή του οφειλέτη (906 σε συνδυασμό με 905 παρ. 1 ΚΠολΔ). Προκειμένου να γίνει δεκτή η αίτηση, ο αιτών φέρει το βάρος να προσκομίσει την διαιτητική απόφαση και τη συμφωνία διαιτησίας σε νόμιμη ελληνική μετάφραση. Το Δικαστήριο, το οποίο δικάζει κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, εξετάζει αυτεπαγγέλτως: α) αν το αντικείμενο της διαφοράς είναι επιδεκτικό διαιτητικής επίλυσης κατά τη *lex fori* και β) αν η αναγνώριση και εκτέλεση της απόφασης θα ήταν αντίθετη προς την ημεδαπή διεθνή δημόσια τάξη, υπό την έννοια του άρθρου 33 ΑΚ. Σημειωτέον ότι, σύμφωνα με το άρθρο 7 της Σύμβασης της Νέας Υόρκης, το

⁹ Βλ. όπ.π. υπό 7, σ, 160 επ.

Μέρος που ζητεί την αναγνώριση της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης, δικαιούται να επικαλεσθεί υπέρ αυτού τις τυχόν ευνοϊκότερες, σε σχέση προς αυτές της Συμβάσεως, διατάξεις του εσωτερικού δικαίου.

2. ΕΡΩΤΗΜΑ: Υπάρχει *lex fori*¹⁰ στη Διαιτησία;

Σύμφωνα με την προηγούμενη εκτενή ανάλυση, όσον αφορά το δίκαιο που δύναται να διέπει τη διαιτησία ως εφαρμοστέο δίκαιο, μπορεί να προσλάβει τις τρεις ακόλουθες μορφές:

α) να προκριθεί το **δίκαιο της κύριας σύμβασης** ως το δίκαιο από το οποίο πηγάζουν όλα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμβαλλομένων Μερών, για την εφαρμογή του οποίου συστάθηκε το διαιτητικό όργανο,

β) να είναι το **δίκαιο της διαιτητικής συμφωνίας (ουσιαστικό και διαδικαστικό δίκαιο)**, βάσει του οποίου τα Μέρη υπήγαγαν τις διαφορές τους και, συνεπώς, υποχρεούνται να το σεβαστούν και να το τηρούν απαρέγκλιτα, δεσμεύοντας τη συμπεριφορά τους και

γ) το **διαδικαστικό δίκαιο, στο οποίο θεμελιώνεται όλη η διαδικασία της διενέργειας της διαιτησίας** και τα συναφή ζητήματα που εγείρονται από την εφαρμογή του.

Γεγονός σε κάθε περίπτωση παραμένει ότι, η διαιτησία διακρίνεται για την **αυτονομία** της, υπό την έννοια του ανεξάρτητου ρυθμιστικού πλέγματος διατάξεων αναφορικά με την κύρια ουσιαστική έννομη σχέση και το εφαρμοστέο σε αυτήν δίκαιο.

Από την άλλη πλευρά, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να εφαρμοστεί στη διαιτησία η Σύμβαση της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές, η οποία στην παρ. 2 δ' του άρθρου 1 αποκλείει ρητά τις συμφωνίες της διαιτησίας από το πεδίο εφαρμογής της αλλά ούτε ο Κανονισμός 44/2002 για τη διεθνή δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, για τον αυτό λόγο (βλ. παρ. 2 δ' του άρθρου 1).

Το **ερώτημα κατά πόσο υπάρχει *lex fori* ως εφαρμοστέο δίκαιο στη διαιτησία**, που έχει προβληματίσει τόσο τους θεωρητικούς όσο και όσους καταπιάνονται στην πράξη με τη μελέτη και χρήση του θεσμού της διαιτησίας, είναι το εάν ο διαιτητικός Δικαστής έχει τη δυνατότητα να προσφύγει σε κανόνες συγκρούσεως που πηγάζουν από το χώρο του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (έμμεσοι κανόνες συγκρούσεως) και σε καταφατική περίπτωση, τίνος κράτους τους κανόνες συγκρούσεως θα εφαρμόσει που να σχετίζονται περισσότερο με τη κρινόμενη υπόθεση ή αν θα εφαρμόσει απευθείας –χωρίς την παρέμβαση κανόνων

¹⁰ Ως «Forum» εννοείται το κράτος από τη σκοπιά του οποίου κρίνεται μία έννομη σχέση και συνήθως είναι το κράτος του δικάζοντος Δικαστή και γενικότερα εφαρμοστή του δικαίου. Σύμφωνα με τη «Θεωρία της Lex Fori», ο Δικάζων Δικαστής, προκειμένου να χαρακτηρίσει μία βιοτική σχέση, θα τη χαρακτηρίσει προστρέχοντας στο δικό του δίκαιο του *Forum* (βλ. Α. Γραμματικάκη - Ζ. Παπασιώπη-Πασιά – Ε. Βασιλακάκη, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, σ. 58). Το ζήτημα που εξετάζεται, είναι το αν μία έννομη σχέση είναι ημεδαπή οπότε εφαρμόζεται το εγχώριο δίκαιο ή αλλοδαπή οπότε ανευρίσκεται το εφαρμοστέο δίκαιο με βάση τους κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

συγκρούσεως– τους ουσιαστικούς κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του τόπου του (**Forum του Δικάζοντος Δικαστή – lex fori**).

Κατά μία αξιολογη άποψη, ο διαιτητής μπορεί να ορίσει το εφαρμοστέο δίκαιο **χωρίς να πρέπει αναγκαστικά να προσφύγει σε συγκεκριμένο σύστημα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου** και, αντίστοιχα, ιδιωτικο-διεθνολογικούς κανόνες ενός κράτους, συνεκτιμώντας πρωτίστως τις «ειδικές συνθήκες» που περιβάλλουν την εξεταζόμενη υπόθεση και αρμόζουν καλύτερα σε αυτήν.

Κατά μία άλλη μερίδα θεωρητικών και πρωτοστατών στον τομέα της διαιτησίας, προβάλλεται η άποψη ότι, **lex fori καθίσταται το δίκαιο της διαιτητικής συμφωνίας**, καθώς συνιστά το δικαιοπολιτικό θεμέλιο το οποίο τα Μέρη επέλεξαν να αντλεί τη δύναμη και το κύρος της η έννομη σχέση τους και κάθε τυχόν διαφορά που εμπίπτει στο εύρος της. Η άποψη αυτή **δεν φαίνεται τόσο πειστική** καθόσον για την εφαρμογή της προϋποθέτει να έχει **ρητά προκαθοριστεί** ποιο είναι το forum, διότι σε περίπτωση που δεν έχει οριστεί, απαιτείται η συναγωγή και ο εντοπισμός του από το διαιτητή. Και επειδή η έννοια του forum σε μια τέτοια περίπτωση δεν είναι πάντα εύκολα προσδιορίσιμη, δεν μπορεί η ως άνω άποψη να γίνει δεκτή στο μέτρο που εκλαμβάνει ως δεδομένο αυτό που για τα ενδιαφερόμενα Μέρη και το διαιτητή αποτελεί το ζητούμενο.

Αν μελετήσει κανείς τη μέθοδο του παραδείγματος της **Ελβετίας**, η οποία αποτελεί το χαρακτηριστικότερο κατά την άποψη μίας σημαντικής πλειοψηφίας ουδέτερο έδαφος για τη διαιτησία, θα διαπιστώσει ότι ακολουθεί αυστηρά το δίκαιο του τόπου της έδρας του διαιτητικού οργάνου και μάλιστα δεσμεύεται ως προς τούτο από τον ελβετικό νόμο. Η γενικότερη τάση των νομικών επιστημόνων και ενασχολούμενων με τη διεθνή διαιτησία με έδρα στην Ελβετία, είναι να υποστηρίζουν ότι στην πραγματικότητα, **το δίκαιο του τόπου διεξαγωγής της διαιτησίας (lex fori)** λειτουργεί ως **lex loci arbitri**, αποτελώντας έτσι το **forum** για τη διαιτητική συμφωνία. Με την παγιωμένη αυτή ελβετική πρακτική, προτάσσεται η **lex fori**, η οποία απορρέει από *ιδιωτικού δικαίου κανόνες της Ελβετίας*, και συγκεκριμένα το *δίκαιο του Καντονίου της Ζυρίχης*, που επιβάλλει ακριβώς την προτίμησή της.

Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι, ο νόμος της Ελβετίας ορίζει στη διάταξη του άρθρου 187 ότι, «...ελλείψει επιλογής εφαρμοστέου δικαίου από τα Μέρη, το διαιτητικό Δικαστήριο αποφασίζει σύμφωνα με τους κανόνες που η έννομη σχέση συνδέεται στενότερα» (**article 187 of the Swiss Private International Law Act 1987**)¹¹. Με τον τρόπο αυτόν, παρέχεται απόλυτη ελευθερία στο Διαιτητή να ακολουθήσει τα κριτήρια που θεωρεί τα πλέον αρμόζοντα για την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου στη διαιτησία, αποφεύγοντας συνάμα τυχόν κριτική ή αμφισβητήσεις προς την επιλογή στην οποία προέβη. Ομοίως, νεότερο νομοθετήματα της Ελβετίας, και συγκεκριμένα η διάταξη του **άρθρου 4 των Κανόνων για τη Διεθνή Διαιτησία του Εμπορικού Επιμελητηρίου της Ζυρίχης** ορίζει ότι, «...ελλείψει επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου από τα Μέρη, το Διαιτητικό Δικαστήριο

¹¹ Βλ. *Lawrence W. Newman – Richard D. Hill*, *The Leading Arbitrators Guide To International Arbitration*, σ. 191, 204 επ.

αποφαίνεται σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου της Ζυρίχης»¹².

Σύμφωνα όμως με νεότερη απόφαση **No 8113 του ICC**, το Διαιτητικό Δικαστήριο αποδέσμευσε στην ουσία τον Διαιτητή από την υποχρέωση να ακολουθήσει και να επιλέξει τους ιδιωτικού δικαίου κανόνες της Ελβετίας ως του δικαίου του τόπου της έδρας της Διαιτησίας, το οποίο δεν ταίριαζε στην κρινόμενη υπόθεση και, ένεκα τούτου, η τυχόν εφαρμογή του δεν θα ήταν δικαιολογημένη¹³. Άλλωστε, η σύγχρονη διαιτησία παρέχει απεριόριστη ευχέρεια στο Διαιτητή να καθορίσει ελεύθερα το εφαρμοστέο δίκαιο αυτής. Αυτό είναι και ο βασικός κανόνας που ακολουθούν το ICC, το AAA και το London Court of International Arbitration.

Συμπερασματικά, κάθε θεσμικό μόρφωμα διαιτησίας, ακολουθεί τον εσωτερικό κανονιστικό πλαίσió του, το οποίο είναι προκαθορισμένο. Αντίστοιχα, στην Ελλάδα η διεθνής εμπορική διαιτησία ακολουθεί τις επιταγές του ειδικού Ν. 2735/1999. Σε διεθνή όμως κλίμακα, σε περίπτωση που δεν έχει συμφωνηθεί ρητά κάποιο συγκεκριμένο δίκαιο που να καλύπτει τη διαιτητική συμφωνία, το διαιτητικό όργανο προβαίνει κατ' αρχάς στην αναζήτηση του εφαρμοστέου δικαίου που εμφανίζει **μέγιστη δυνατή εγγύτητα**¹⁴ (που προσιδιάζει στις συμβατικές κυρίως ενοχές και κατ' αναλογία και τις εξωσυμβατικές αναφορικά με τη διαιτησία εν προκειμένω) και το **στενότερο σύνδεσμο** με την κρινόμενη υπόθεση, βάσει των κριτηρίων που προκρίνονται για το σκοπό αυτόν. Όταν λοιπόν κρίνεται μία τέτοια περίπτωση, μη εκ των προτέρων επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου από τα Μέρη, ο διεθνής διαιτητής διαθέτει *ελευθερία* ως προς την επιλογή τόσο των *κανόνων συγκρούσεως* όσο και στην επιλογή *άμεσα των κανόνων δικαίου* που διαπνέουν μία έννομη σχέση.

Υπό το φως των ανωτέρω συλλογισμών, ορθότερο κατά τη γνώμη της γράφουσας είναι να γίνει δεκτό ότι, *ο κανόνας της lex fori δεν απαντάται στη διεθνή διαιτησία*. Και η αιτία τούτου, εκπορεύεται από την ίδια τη φύση της διαιτησίας (*ratio* της διαιτησίας), η οποία αποτελεί ένα πλήρως αυτόνομο και αυτοτελές θεσμικό μηχανισμό επίλυσης ιδιωτικού δικαίου διαφορών, απεξαρτητοποιημένο από οποιαδήποτε έννομη τάξη, εκτός βέβαια από τις περιπτώσεις που προσκρούει σε αναγκαστικού δικαίου διατάξεις, οι οποίες υπερισχύουν εκ των πραγμάτων, καθώς συνιστούν το «όπλο ή την άμυνα» κάθε ελεύθερης και πολιτειακά συγκροτημένης

¹² Βλ. Article 4 of the 1989 International Arbitration Rules of the Zurich Chamber of Commerce, which provides that « ... the Arbitral Tribunal decides the case according to the law applicable according to the rules of the Private International Law Statute» (Πρβλ. *Emmanuel Gaillard, The role of the Arbitrator in Determining the Applicable Law, The Leading Arbitrators Guide To International Arbitration*, Edited by *Lawrence W. Newman – Richard D. Hill*, σ. 200).

¹³ «The Swiss rules of conflict of laws would not be the appropriate rules of conflict for this dispute. Not only is the Tribunal sitting in Zurich, not bound to apply the Swiss rules of conflict of laws, but the application of such rules to the dispute would not be appropriate or justifiable since the contractual relationship between the parties has no connection whatsoever with Switzerland» (Πρβλ. όπ.π. υπό 11, σ. 193-194).

¹⁴ Ο όρος της *μέγιστης δυνατής εγγύτητας*, μπορεί να θεωρηθεί ως κατευθυντήρια αρχή, ευρέως εννοούμενη, κατά την οποία είναι δυνατόν να εφαρμοστούν οι κανόνες άλλου κράτους, εφόσον κρίνεται ότι υπάρχει κατάλληλος νόμιμος δικαιολογητικός λόγος, που να θεμελιώνει επαρκώς αυτήν την εφαρμογή. Η ως άνω εννοιολογική σημασία αποδίδει την αγγλική φράση: «*appropriate or justifiable rule of law, with which the case has the closest connection*»).

κοινωνίας, για τη διεκδίκηση ή και την προάσπιση των συμφερόντων της (αναφαίρετο δικαίωμα άσκησης της εθνικής της κυριαρχίας). Μάλιστα η σύγχρονη τάση αμφισβητεί την υποχρεωτική εφαρμογή της *lex loci arbitri* ως το διαδικαστικό δίκαιο που θα διέπει τη διεθνή διαιτησία, κάτι που συντελεί στην ενίσχυση της προστασίας των διάδικων Μερών από τυχόν καταχρηστικές προθέσεις εκ μέρους του διαιτητή Δικαστή.

Η ως άνω προσπάθεια να «φωτιστούν» ορισμένες πλευρές του σύνθετου, πολύπλοκου και –γιατί όχι– πολύχρωμου θεσμού της διαιτησίας, καταλήγει αναπόδραστα στο συμπέρασμα ότι, το διαιτητικό Δικαστήριο, το οποίο δεν διαθέτει *forum*, δεν διαθέτει επομένως ούτε *imperium* (εξουσία ή αρμοδιότητα) να εκτελέσει το ίδιο τις διαιτητικές αποφάσεις, καθώς αυτές μπορούν να εκτελεστούν με συγκεκριμένη διαδικασία που ορίζει η εκάστοτε έννομη τάξη εντός της οποίας πρόκειται να εκτελεστεί (σύμφωνα με το ημεδαπό δικονομικό δίκαιο κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 4 και 5 της Σύμβασης Νέας Υόρκης). Το εκτελεστικό προνόμιο δηλαδή παραμένει στην αρμοδιότητα του κράτους (εξάλλου ο εκτελεστός τύπος λ.χ. εκδίδεται στο όνομα του ελληνικού λαού), ως έκφανση της εθνικής κυριαρχίας του. Με τον τρόπο αυτό, το κρατικό δίκαιο είναι ελεύθερο να απαιτήσει την εφαρμογή των υποχρεωτικών δικονομικών κανόνων του (αναγκαστικό δίκαιο) και άρα της *lex fori* ως προς την ένταξη και αναγνώριση των έννομων συνεπειών της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης.

Καταλήγοντας, επισημαίνεται ότι από όλες εκείνες τις έννομες τάξεις που προβάλλουν στο προσκήνιο, διεκδικώντας εφαρμογή σε μία έννομη σχέση η οποία έχει υπαχθεί σε **διεθνή διαιτησία** και που αφορούν είτε την ουσία είτε τη διαδικασία της, θα υπερισχύσει και θα επιλεγεί τελικά εκείνη (ή εκείνες) προς την οποία η εν λόγω σχέση παρουσιάζει τα **εντονότερα συνδετικά στοιχεία** (λ.χ. οικονομικό δεσμό ως κριτήριο συνδέσμου), σε περίπτωση, πάντοτε, έλλειψης ρητή επιλογής από τα Μέρη. Διότι εάν, αντίθετα, υπήρχε ρητά αναφορά επιλογής εφαρμοστέου δικαίου, η ***lex voluntatis* θα συνιστούσε τη *lex contractus***. Θα μπορούσε κάλλιστα να γίνει τούτο αντιληπτό ως ένα σύνθετο puzzle¹⁵ πολλών και ετερόκλητων δικαιοϋκόν κανόνων που είτε διαπλέκονται μεταξύ τους είτε κινούνται σε ανεξάρτητες τροχιές, ωστόσο όλοι μαζί συνθέτουν τελικά –ας μου επιτραπεί η φράση– το «Δικαιοϋκό ή Κανονιστικό Χάρτη» της Διαιτητικής Συμφωνίας, κάτι σαν ένα είδος «Ρυθμιστικού Roadmap».

3. Διεθνή Διαιτητικά Κέντρα

Η επιτυχία ενός μόνιμου κέντρου διαιτησίας εξαρτάται από τη σωστή οργάνωση και από τους καλούς Διαιτητές. Η ανάθεση των καθηκόντων των σχετικών με την οργάνωση της θεσμοποιημένης διαιτησίας σε ένα ειδικό όργανο (Κέντρο ή Επιτροπή ή Σύνδεσμο ή Συμβούλιο ή ακόμη και Δικαστήριο), αποτελεί παγκόσμια καθιερωμένη πρακτική τόσο σε εθνική όσο και σε διεθνή κλίμακα.

¹⁵ Ο όρος «puzzle» νοείται ως πνευματικός γρίφος ή αίνιγμα.

Ο αριθμός των Κέντρων Διαιτησίας σήμερα ξεπερνά τα εκατό. Η Διεθνής Ομοσπονδία Θεσμών Εμπορικής Διαιτησίας, η οποία έχει ως αντικείμενο να συγκεντρώνει τους παραπάνω θεσμούς, με σκοπό τη συνεργασία και την προώθηση της **θεσμικής διαιτησίας**, εξέδωσε Οδηγό των Κέντρων Διαιτησίας, ο οποίος περιλάμβανε 107 κέντρα διαιτησίας, με έδρα σε 47 χώρες σε όλες τις ηπείρους. Σε ορισμένα από αυτά, η λειτουργική τους ακτινοβολία εκτείνεται χωρίς γεωγραφικούς περιορισμούς, όπως π.χ. στο London Court of International Arbitration, θεσμός αναγνωρισμένος με ιστορία άνω των εκατό χρόνων, ή σε οικουμενική εμβέλεια, όπως το Διεθνές Διαιτητικό Δικαστήριο του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου του Παρισιού.

Ενδεικτικά, επισημαίνονται τα σημαντικότερα Διεθνή Κέντρα Διαιτησίας:

3.1. Ελληνική Πρωτοβουλία για τη Διαιτησία (Ε.Π.Δ.)

Η Ελληνική Πρωτοβουλία για τη Διαιτησία, είναι μία ανεξάρτητη μη κερδοσκοπική εταιρία με σκοπό τη μελέτη, προβολή και προώθηση της διαιτησίας και άλλων εξωδικαστικών μεθόδων επίλυσης διαφορών. Η Ε.Π.Δ. ιδρύθηκε το 2005, από ομάδα οκτώ (8) αποφοίτων της Σχολής Διεθνούς Διαιτησίας του Κολεγίου Queen Mary του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, με την οποία η εταιρία διατηρεί συχνή επικοινωνία και σχέση. Βασικό μέλημα της Ε.Π.Δ. είναι η εξοικείωση του Έλληνα νομικού και επιχειρηματία με το θεσμό της διαιτησίας καθώς επίσης και των λοιπών εναλλακτικών μορφών εξωδικαστικής διευθέτησης των διαφορών. Σε συνέπεια των ως άνω σκοπών, η Ε.Π.Δ. αναλαμβάνει τη διοργάνωση Συνεδρίων, Ομιλιών, Σεμιναρίων και παρέχει τη δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης σε μία Τράπεζα Πληροφοριών που αφορούν τη διαιτησία μέσω της ιστοσελίδας της. Οι προσπάθειες της προσανατολίζονται στην ανάπτυξη κοινών δεσμών μεταξύ των ενδιαφερόμενων προσώπων είτε σε επαγγελματικό είτε σε ακαδημαϊκό επίπεδο, μέσω της δημιουργίας ευκαιριών για συνεργασία, ανοικτό διάλογο και επικοινωνία.

3.2. Ελληνική Ένωση για τη Ναυτική Διαιτησία¹⁶ (EENA - Piraeus Association for Maritime Arbitration)

Όπως είναι ήδη γνωστό, πρόσφατα ιδρύθηκε η «Ένωση για τη Ναυτική Διαιτησία», με έδρα τον Πειραιά, η οποία αποτελείται από ανώτατους Δικαστικούς, Ακαδημαϊκούς, Πλοιοκτήτες, ναυτιλιακούς Δικηγόρους, Ναυπηγούς, Τραπεζίτες και άλλες προσωπικότητες του ευρύτερου ναυτιλιακού χώρου. Πρωταρχικός στόχος της είναι αφενός να προσελκύσει και να κατευθύνει όσους ασχολούνται με τη ναυτιλία και τη συναφή εμπορική δραστηριότητα προς την εναλλακτική μέθοδο της διαιτησίας στα ναυτικά ζητήματα και διαφορές και αφετέρου να αναδείξει και να καλλιεργήσει

¹⁶ Αναφέρεται ότι, πολύτιμες πληροφορίες για το Θεσμό της Ελληνικής Ναυτικής Διαιτησίας στον Πειραιά, αντλήθηκαν από την Ομιλία του επιφανή δικηγόρου κ. *Παύλου Αβραμέα*, Προέδρου της Ένωσης Ναυτιλιακών Δικηγόρων και Γενικού Γραμματέα της Ένωσης για τη Ναυτική Διαιτησία, η οποία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια εκδήλωσης επιχειρηματικού φορέα (marinews.gr 23.6.2008).

όλες τις προοπτικές, τα πλεονεκτήματα αλλά και τις απόψεις της ναυτιλιακής κοινότητας σε ό,τι αφορά στην Ελληνική Ναυτική Διαιτησία.

Είναι γεγονός ότι, ο κύριος όγκος των ναυτικών διαιτησιών (περίπου 60-70%) διεξάγονται στο Λονδίνο και μεταξύ αυτών και εκείνες που αφορούν σε ελληνικά εφοπλιστικά συμφέροντα για ποικίλους λόγους. Ενδεικτικά, το Λονδίνο διαθέτει μακροχρόνια δικαιοδοτική παράδοση και παρέχει υψηλού επιπέδου νομικές υπηρεσίες στην ελληνική ναυτιλία, τόσο στο χρηματοδοτικό τομέα, όσο και στις ναυλώσεις, στις ασφαλίσσεις και στην παροχή νομικών υπηρεσιών. Συνεπώς, κάθε σχετική διαφορά που αναφύεται από την ελληνική ενασχόληση με τη θάλασσα, τον εφοπλισμό και τη ναυτιλία, όπως λ.χ. συμβάσεις δανείου, ασφαλιστικές συμβάσεις, συμβάσεις ναυλώσεων, αγοραπωλησίες πλοίων, συμβάσεις ναυπηγήσεως, επισκευής και συντήρησης πλοίων, ναυτικά ατυχήματα, ναυαγισμοί κ.ά., αναπόφευκτα οδεύουν προς επίλυση στο Λονδίνο. Ας μη λησμονούμε άλλωστε και το γεγονός ότι, πολλές εγγλέζικες ναυτιλιακές εταιρίες δραστηριοποιούνται ή και διαθέτουν την κεντρική διοίκησή τους στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στον Πειραιά, όπως επίσης και εγγλέζικα δικηγορικά γραφεία ή γραφεία παροχής νομικών συμβουλών, αφαιρώντας ένα κομμάτι του έργου των αντίστοιχων ελληνικών γραφείων στον τομέα αυτόν.

Με τη θέσπιση και τη θέση σε εφαρμογή της ελληνικής ναυτικής διαιτησίας, μέσω της Ένωσης, επιδιώκεται να γίνει ο Πειραιάς ένα σημαίνον κέντρο ναυτικών διαιτησιών, το οποίο θα επιφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα (εξοικονόμηση χρόνου και χρήματος για όσους προσφύγουν σε διαιτησία στον Πειραιά) από την αναβάθμιση του ελληνικού νομικού πολιτισμού, την γενικότερη ωφέλεια της εθνικής οικονομίας καθώς και την αύξηση του κύρους της χώρας μας διεθνώς στο ναυτιλιακό τομέα.

Εάν μάλιστα αναλογιστεί κανείς τη σύγχρονη τάση που επικρατεί παγκοσμίως, με την άνθιση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων προς τις ανατολικές, τις ασιατικές χώρες αλλά και τις βαλκανικές γείτονες χώρες, θα διαπιστώσει ότι παρέχεται η δυνατότητα στον ελληνικό εφοπλισμό να επεκτείνει τις δραστηριότητές του προς νέες αγορές και να ενισχύσει τη θέση του απέναντι στο ναυλωτή, ώστε να μπορεί να του επιβάλλει ορισμένους όρους που άλλοτε δεν μπορούσε να το επιτύχει τόσο ίσως εύκολα.

Η ρήτρα διαιτησίας στον Πειραιά, έχει σήμερα πολύ περισσότερες πιθανότητες να γίνει δεκτή από τους αντισυμβαλλομένους των Ελλήνων εφοπλιστών, δεδομένης της κατάργησης της προσβολής των διαιτητικών αποφάσεων με ένδικα μέσα αλλά και της εφαρμογής του εκσυγχρονιστικού εθνικού νομοθετικού καθεστώτος που πλαισιώνει την διεθνή εμπορική διαιτησία, και συγκεκριμένα του Ν. 2735/1999, ο οποίος ενσωμάτωσε τους Πρότυπους Κανόνες της UNCITRAL, δημιουργώντας ένα *favorable legislative climate*. Η EENΔ έχει υιοθετήσει το δικό της νομικό σύστημα Κανόνων Ναυτικής Διαιτησίας (2003), λαμβάνοντας υπόψη τους αντίστοιχους κανόνες άλλων Διεθνών Ενώσεων Διαιτησίας όπως λ.χ. της London Maritime Arbitrators Association (LMAA) και της American Arbitration Association (AAA), ενώ ο Ν. 2735/1999 συνιστά το αναγκαίο συμπλήρωμα για την διεξαγωγή της ad hoc ναυτικής διαιτησίας υπό την αιγίδα της EENΔ.

Αποτελεί αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα το γεγονός ότι, η διεκπεραίωση της διαιτησίας σε ένα από τα μεγαλύτερα διεθνή διαιτητικά Κέντρα, όπως είναι το Λονδίνο, η Νέα Υόρκη, το Παρίσι, τα Τόκυο, η Σιγκαπούρη κ.ά. είναι ιδιαίτερα ακριβή και πλέον χρονοβόρα, λόγω του τεράστιου όγκου των υποθέσεων. Ενόψει αυτού του περιβάλλοντος, καταβάλλονται σημαντικές προσπάθειες να ενισχυθεί ο Θεσμός της Ελληνικής Ναυτικής Διαιτησίας στον Πειραιά, ώστε να καταστεί ένα Κέντρο που θα μπορεί να συναγωνιστεί –γιατί όχι– τα λοιπά διεθνή Κέντρα Διαιτησίας στην ποιότητα, την εφευρετικότητα και την αποτελεσματικότητα των ως άνω υπηρεσιών διαιτησίας. Εξάλλου, η χώρα μας είναι δύναμη πρωτοστατούσα τόσο στην εκπαίδευση λαμπρών νομικών και όχι μόνον επιστημόνων όσο και στο χειρισμό των ναυτιλιακών θεμάτων. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε το γεγονός ότι, συγκαταλέγεται σε μία από τις τρεις πρώτες ηγεμονικές δυνάμεις στον τομέα της ναυτιλίας παγκοσμίως.

Επαφίεται όπως λέγεται, στην καλή θέληση των Μερών και γενικότερα του συναλλασσόμενου κοινού αλλά και στην αισιόδοξη στάση όλων μας απέναντι στο νέο θεσμικό μόρφωμα της Ελληνικής Ναυτικής Διαιτησίας του μεγαλύτερου λιμανιού της χώρας μας, του Πειραιά.

3.3. Το Διεθνές Διαιτητικό Δικαστήριο (International Commercial Chamber - ICC) και ο Κανονισμός Διαιτησίας του ICC¹⁷ (Rules of Arbitration 1998)

Η Επιτροπή για τη Διαιτησία του ICC έχει κύριο στόχο να δημιουργήσει ένα διαρκές και σταθερό Διεθνές Forum¹⁸, στους κόλπους του οποίου ανταλλάσσονται απόψεις ειδικών γύρω από θέματα που άπτονται του διεθνούς εμπορίου και των διεθνών συναλλαγών γενικότερα, αποφασίζεται και τίθεται σε εφαρμογή μία σειρά από κανονιστικές διατάξεις αλλά και αντίστοιχη συναλλακτική πρακτική, με βάση το Βασικό Κανονισμό του ICC για τη Διαιτησία και επιλύονται με φιλικό τρόπο, κατόπιν υποβολής σχετικού αιτήματος στη Γραμματεία του ICC (request) οι διαφορές που αναφύονται σχετικά. Η διευθέτηση των διαφορών λαμβάνει υπόψη τις τρέχουσες εξελίξεις τόσο στον τομέα των συναλλαγών όσο και στον τομέα της νέας τεχνολογίας και των σύγχρονων μορφών επικοινωνιών. Αξίζει να αναφερθεί ότι, ο ως άνω Κανονισμός περιλαμβάνει τυποποιημένο **υπόδειγμα διαιτητικής ρήτηρας**¹⁹.

Σύμφωνα με τους κανόνες της εμπορικής διαιτησίας του ICC, ο τρόπος διεξαγωγής της διαιτησίας καθορίζεται από τα Μέρη ή –ελλείψει επιλογής τους– από το ICC με κριτήρια ουδετερότητας, καταλληλότητας, αντικειμενικότητας, λαμβάνοντας υπόψη τη δυνατότητα εκτελεστότητας της διαιτητικής απόφασης (άρθρο 14 του Κανονισμού ICC). Δεν είναι αναγκαίο να ακολουθήσουν το δίκαιο του τόπου διαιτησίας καθώς τόσο το εφαρμοστέο δίκαιο όσο και οι διαδικαστικοί κανόνες ρυθμίζονται από τα Μέρη ή σε αντίθετη περίπτωση *ελεύθερα* από τους Διαιτητές του

¹⁷ Βλ. www.iccwbo.org/policy/arbitration.

¹⁸ Αξίζει να σημειωθεί ότι, επικεφαλής του αντίστοιχου για την Ελλάδα Forum που ακολουθεί του Κανόνες του ICC, είναι το δικηγορικό γραφείο της *Αντωνίας Δημολίτσα*.

¹⁹ Σημειωτέον ότι στα υποδείγματα περιέχεται συγκεκριμένα ρήτρα για το εφαρμοστέο δίκαιο, διότι σε αντίθετη περίπτωση η ανεύρεση του θα βάρυνε το Δικαστή χωρίς αντίστοιχη εκ μέρους του δέσμευση.

ICC, με βάση το κριτήριο της καταλληλότητας προς την εκάστοτε κρινόμενη διαφορά (άρθρο 17 του Κανονισμού ICC). Συνεπώς, οι διατάξεις της συμφωνίας διαιτησίας πρέπει να είναι ρυθμιστικά πλήρεις, αυτόνομες και να συνιστούν ένα «Κώδικα Διαιτητικής Διαδικασίας», με απώτερο, πάντοτε, όριο τις αναγκαστικής φύσεως διατάξεις του Δικαστηρίου της διαιτησίας ή του διαδικαστικού δικονομικού δικαίου του τόπου της έδρας του διαιτητικού Δικαστηρίου.

Η δικαιοδοσία των Δικαστηρίων του τόπου της διαιτησίας είναι μερικώς συντρέχουσα (και όχι αποκλειστική) προς τη δικαιοδοσία των Δικαστηρίων της χώρας, το δικαίο της οποίας διέπει την διαιτητική συμφωνία. Ταυτόχρονα, είναι αυστηρά περιορισμένη σε διαδικαστικά θέματα. Η μόνη εξαίρεση παραμένει το δικαίο του τόπου διαιτησίας (*lex fori*), εφόσον διαθέτει αναγκαστικού δικαίου κανόνες που επιτάσσουν την εφαρμογή τους, με αποτέλεσμα η μη συμμόρφωση προς αυτούς να διακυβεύει το κύρος της διαιτητικής απόφασης. Τα προαναφερθέντα συνάδουν πλήρως και με τη διάταξη του άρθρου 5 της Σύμβασης της Νέας Υόρκης, καθώς η τελευταία παρέχει στους εθνικούς Δικαστές την ευχέρεια και εξουσία να εξετάζουν το εάν πράγματι το αντικείμενο της διαιτητικής απόφασης είναι επιδεκτικό διαιτησίας και το εάν, ενόψει τους αιτήματος της αναγνώρισης και εκτέλεσής της στη χώρα τους, ισχύει είτε έχει ακυρωθεί στη χώρα όπου εκδόθηκε, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι οι ίδιοι λόγοι ακύρωσης ενδεχομένως να μην αναγνωρίζονται ως τέτοιοι στο κράτος όπου ζητείται η αναγνώριση και εκτέλεση.

Παράλληλα, υποστηρίζεται η άποψη ότι η πρακτική καθώς και οι κανόνες που ακολουθεί το ICC για την οργάνωση και λειτουργία του θεσμού της διαιτησίας, είναι «ανεθνικοί». Οι Δικαστές δικαιοδοτούν βάσει του πνεύματος των κανόνων που τίθενται από τον Κανονισμό του ICC και καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια να εξασφαλίσουν την εκτελεστότητα και το κύρος της διαιτητικής απόφασης (άρθρο 35 του Κανονισμού ICC).

Υπό το φως των παρατεθειμένων στοιχείων, καταδεικνύεται η σπουδαιότητα του έργου ενός έγκυρου Οργανισμού, όπως είναι το ICC, η λειτουργία και αποτελεσματικότητα του οποίου απαιτεί όχι μόνο συντονισμένη προσπάθεια από τα στελέχη και το εξειδικευμένο προσωπικό του αλλά και αξιοθαύμαστη «μαεστρία» στους χειρισμούς των υπό κρίση υποθέσεων, καθόσον με βάση τις αποφάσεις που εκδίδει διαμορφώνει νομολογιακή πρακτική, επηρεάζοντας τόσο τη θεωρητική προσέγγιση όσο και αυτή καθαυτή την πρακτική που ακολουθείται στις διεθνείς συναλλακτικές σχέσεις διαπλανητικά. Δεν θα ήταν υπερβολή να υποστήριζε κανείς ότι, οι αποφάσεις του συνιστούν ένα ξεχωριστό είδος *οιονεί «soft law»*, από το οποίο οι συναλλασσόμενοι και λοιποί φορείς της αγοράς μπορούν να αντλήσουν ουσιαστικές πληροφορίες για το εμπορικό και εν γένει διεθνές «γίγνεσθαι».

3.4. ICC Rules for Documentary Instruments Dispute Resolution Expertise – Η Υπηρεσία DOCDEX²⁰ για τις διαφορές από την «Τραπεζική Ενέγγυα Πίστωση»

²⁰ Βλ. www.iccwbo.org/court/docdex.

Μία εναλλακτική πρόταση για την επίλυση των διαφορών που πηγάζουν αποκλειστικά από το θεσμό της «Τραπεζικής Ενέγγυας Πίστωσης» σε διεθνή κλίμακα στα πλαίσια του Οργανισμού του ICC, αποτελεί η Υπηρεσία ή το σύστημα επίλυσης των ως άνω διαφορών με βάση τους Ομοιόμορφους Κανόνες και Συνήθειες του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου 600 για την Ενέγγυα Πίστωση (**latest version: ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credits -UCP 600**) που έχει υιοθετήσει το ICC και εφαρμόζει σε μεγάλη συχνότητα. Η εν λόγω διαδικαστική επίλυση μίας υπόθεσης τέτοιας φύσης, θεωρείται από τους συναλλασσόμενους σε παγκόσμιο επίπεδο, περισσότερο ελκυστική και αποτελεσματική και την επιλέγουν από τη συνήθως χρονοβόρα δικαστηριακή πρακτική.

Τα Μέρη γνωρίζουν και συμφωνούν να δοθεί μία λύση στη μεταξύ τους διένεξη από εξειδικευμένα πρόσωπα που επιλέγονται από έναν Πίνακα (Panel) που τηρείται στο ICC, σε απίστευτα σύντομο χρονικό διάστημα, που κυμαίνεται από 30 έως 60 ημέρες και με ένα λογικό ή και χαμηλό κόστος. Η Υπηρεσία DOCDEX πραγματοποιείται μέσω του **International Centre for Expertise**, υπό τη σκέπη της Διεθνούς Επιτροπής για την Τραπεζική Τεχνική και Πρακτική του ICC (**ICC Commission on Banking Technique and Practice**). Αξίζει να αναφερθεί ότι, με τη διαδικασία DOCDEX έχουν εκδοθεί μέχρι στιγμής πάνω από 50 αποφάσεις, βασιζόμενες στη σαφήνεια και ακρίβεια της ερμηνείας των συστημικών κανόνων που ακολουθούνται για τη διεκπεραίωση των συναλλαγών της ενέγγυας πίστωσης.

Στόχος αποτελεί η επίλυση της διαφοράς με τρόπο αντικειμενικό και αμερόληπτο με την έκδοση της απόφασης, η οποία ωστόσο δεν δεσμεύει τα Μέρη, εκτός εάν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά. Συγκεκριμένα, το ICC θα επιλέξει τρεις Ειδικούς μέσα από μία λίστα που τηρείται στην ως άνω Επιτροπή, οι οποίοι κατόπιν σύσκεψης με τον Τεχνικό Σύμβουλο, θα εκδώσουν την απόφαση, η οποία θα στηρίζεται στον Κανονισμό DOCDEX και πάντοτε θα αποφαίνεται για το συγκεκριμένο υποβληθέν Αίτημα των Μερών. Σημειώνεται δε ότι, προκειμένου να ξεκινήσει η διαδικασία, θα πρέπει προηγουμένως να έχει καταβληθεί η αμοιβή που αναλογεί στα έξοδα για τις παρεχόμενες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της αμοιβής των Ειδικών. Η γλώσσα, στην οποία εκδίδεται η απόφαση είναι η αγγλική, εκτός εάν οι ειδικοί αποφασίσουν αλλιώς. Η σχετική απόφαση θεωρείται ότι εκδόθηκε στο Παρίσι (Γαλλία).

Το σημαντικό στην Υπηρεσία DOCDEX είναι το γεγονός ότι η όλη διαδικασία πραγματοποιείται βάσει εγγράφων, τα οποία περιέχουν κάθε δυνατή και απαραίτητη πληροφορία για την κρινόμενη υπόθεση, συνιστώντας το συγκεκριμένο φάκελο της υπόθεσης (record) και τα οποία αποστέλλουν τα Μέρη στο Διεθνές Κέντρο Ειδικών του ICC. Σε αυτήν ακριβώς τη δυνατότητα εξ αποστάσεως επίλυσης της διαφοράς, χωρίς δηλαδή την παρουσία των Μερών (μετάβαση στο ICC ή σε Παράρτημά του, αμοιβές άλλων τυχόν πραγματογνωμόνων, έξοδα διαμονής κ.λπ.) καθώς και την γρήγορη έκδοση της απόφασης από ειδικούς, έγκειται η επιτυχία της πρακτικής DOCDEX.

Επιπροσθέτως, χρειάζεται να τονιστεί ότι τα αντίδικα Μέρη, προσφεύγοντας στην Υπηρεσία DOCDEX, δεν δύνανται να ζητήσουν προφορική ακρόαση αλλά ούτε να αποκαλυφθούν να ονόματα των διοριζομένων από το ICC Ειδικών ή να

προσκαλέσουν τους Ειδικούς να παραστούν ως Μάρτυρες σε διαιτητική διαδικασία ή σε Δίκη (άρθρο 7 παρ. 4 του Κανονισμού DOCDEX).

3.5. Η Υπηρεσία «Φιλικού Διακανονισμού του ICC» (ICC Amicable Dispute Resolution - ICC ADR²¹)

Η Υπηρεσία ICC ADR -διακριτή από τη διαιτησία του ICC- είναι το αποτέλεσμα μιας σειράς ανταλλαγής απόψεων και επικοινωνίας μεταξύ ειδικών στην επίλυση των διαφορών που σχετίζονται με τις εμπορικές συναλλαγές, διεθνείς ή μη, και αντιπροσώπων από την επιχειρηματική κοινότητα από 75 χώρες. Σκοπός της αποτελεί η επίλυση των εμπορικών διενέξεων σε φιλικό, συναινετικό πλαίσιο και με τρόπο που να καλύπτει καλύτερα τις ανάγκες των αντιμαχόμενων πλευρών. Ο χαρακτηρισμός που ταιριάζει περισσότερο είναι «Φιλικός Διακανονισμός», ο οποίος λαμβάνει χώρα κατόπιν σχετικού Αιτήματος που έχουν συμφωνήσει τα Μέρη καθώς και τη συμμετοχή και συνδρομή ενός τρίτου ανεξάρτητου προσώπου που καλείται Ουδέτερος Κριτής (Neutral). Η διαδικασία στηρίζεται και διεξάγεται σύμφωνα με τον Κανονισμό του ICC ADR (Amicable Dispute Resolution Rules).

Ο Ουδέτερος Κριτής διορίζεται με κοινή συμφωνία των Μερών, ειδάλλως ορίζεται από το ICC και πρέπει να διαθέτει ορισμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά και προσόντα. Το αίτημα των Μερών να υπαχθεί η διαφορά στην Υπηρεσία ICC ADR πρέπει να είναι συγκεκριμένο και να περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία: τα ονόματα, τις διευθύνσεις, τα τηλέφωνα επικοινωνίας ή ηλεκτρονικές διευθύνσεις των Μερών και των εντεταλμένων προσώπων τους, την περιγραφή της διαφοράς και της αξίας της εφόσον είναι εφικτό, την κατάθεση των εξόδων της διαδικασίας ICC ADR, σύμφωνα με τα οριζόμενα σε Παράρτημα του Κανονισμού ADR ποσά, ένα αντίγραφο της σύμβασης των Διαδίκων και την πράξη διορισμού του Ουδέτερου Κριτή ή την υπόδειξη των ιδιοτήτων και στοιχείων που πρέπει αυτός να συγκεντρώνει. Στην τελευταία περίπτωση το ουδέτερο πρόσωπο επιλέγεται από το ICC μέσω ενός Εθνικής Επιτροπής του ICC ADR ή με διαφορετικό τρόπο από το ICC φυσικά. Επίσης, κάθε υποψήφιο ουδέτερο πρόσωπο για το ρόλο του Ρυθμιστή της έννομης σχέσης των αντισυμβαλλομένων, προσκομίζει το Βιογραφικό του Σημείωμα και Δήλωση με την οποία εκφράζει την αμεροληψία και ανεξαρτησία του.

Στόχος της προσφερόμενης Υπηρεσίας ICC ADR αποτελεί η τελική συμφωνία των Μερών να εισέλθουν και να επικυρώσουν (με τις υπογραφές τους) μια φιλική διευθέτηση της διαφοράς τους, ώστε να τερματιστεί η διαμάχη τους.

Τονίζεται ότι το αποτέλεσμα της όλης διαδικασίας καθώς και της τυχόν τελικής συμφωνίας των Μερών παραμένει απολύτως προσωπικό και εμπιστευτικό και δεν αποκαλύπτεται παρά μόνο εάν προβλέπεται διαφορετικά από τη νομοθεσία ή από δικαίωμα των Μερών. Οι αμοιβές των προσώπων που εμπλέκονται στη διαδικασία ICC ADR θεωρούνται ότι κινούνται σε λογικά πλαίσια, ανταποκρινόμενες στις *in concreto* περιστάσεις της κάθε υπόθεσης.

²¹ Βλ. www.iccadr.org.

3.6. Αμερικανική Ένωση για τη Διαιτησία (American Arbitration Association – AAA)

Η διεθνής επιχειρηματική κοινότητα προσφεύγει στην εξώδικη επίλυση των διαφορών που ανακύπτουν από τις διεθνείς εμπορικές διενέξεις, μέσω της διεθνούς διαιτησίας. Το Διεθνές Κέντρο για την Επίλυση των Διαφορών (ICDR) συνιστά ένα τμήμα (υποσύστημα) του συνολικού θεσμικού πλαισίου της Αμερικανικής Ένωσης για τη Διαιτησία (AAA), το οποίο χαρακτηρίζεται για την ικανότητά του να προσφέρει αξιόλογες διευκολύνσεις στην επίλυση των σχετικών προβλημάτων, να συνεισφέρει στη διεκπεραίωση της επικοινωνίας, να εξασφαλίσει έμπειρους και αμερόληπτους διαιτητές, να ελέγχει τα κόστη για τη διεξαγωγή της διαιτησίας, να κατανοήσει τις εθνικές πολιτισμικές διαφορές των Μερών, να ερμηνεύσει και εφαρμόσει σωστά τον Κανονισμό για τη Διεθνή Διαμεσολάβηση και Διαιτησία, που διέπει το σύστημα του ICDR. Επιπροσθέτως αναφέρεται ότι, το ICDR συνεργάζεται με διάφορους Θεσμικούς Φορείς Διαιτησίας (Arbital Institutions) για την καλύτερη διευθέτηση των υποθέσεων διαιτησίας που χειρίζεται.

Τα Μέρη που επιλέγουν τη διαιτησία του ICDR είναι ελεύθερα να καθορίσουν τα ίδια τους κανόνες αυτής. Σε αντίθετη περίπτωση, εφαρμόζονται οι κανόνες του ICDR, όπως αυτοί έχουν προκαθοριστεί από το τελευταίο (άρθρο 1 of International Arbitration Rules). Η διαιτητική διαδικασία ξεκινά βάσει ιδιωτικής πρωτοβουλίας του αιτούντος προσώπου (Claimant), ο οποίος προσκαλεί τον αντίδικό του (Respondent), με την παρεμβολή φυσικά του ICDR.

Σε γενικές γραμμές ο διαιτητής (ή οι διαιτητές σε περίπτωση πιο πολύπλοκης υπόθεσης ή σχετικής συμφωνίας των Μερών) αποφασίζει, στηριζόμενος στη συμφωνία των Μερών και, όταν αυτή αφήνει κάποιο ερμηνευτικό ή ουσιαστικό κενό, τότε έχει τη δυνατότητα να συμπληρώσει και να εφαρμόσει τους κανόνες του ICDR που θεωρεί περισσότερο κατάλληλους για την επίλυση της διαφοράς όσον αφορά την οργάνωση και λειτουργία της διαιτητικής διαδικασίας (άρθρο 1 των Κανόνων του ICDR) ενώ ως προς το εφαρμοστέο δίκαιο διαθέτει, ελλείψει επιλογής από τα Μέρη, τη διακριτική ευχέρεια να διαλέξει όποιο κρίνει ότι αρμόζει περισσότερο (άρθρο 28 των Κανόνων του ICDR). Η όλη διαδικασία της διαιτησίας του ICDR περιβάλλεται και διακρίνεται για τον εμπιστευτικό της χαρακτήρα. Τα έξοδα για τη διαιτησία του ICDR και η αμοιβή του διαιτητικού οργάνου προκαθορίζονται δυνάμει σχετικού πίνακα του ICDR και υπολογίζονται με βάση την αξία του αιτήματος της υπόθεσης.

3.7. Η Εμπορική Διαιτησία υπό την αιγίδα του AAA (AAA's Commercial Arbitration Services)

Συγγενής διαδικασία προς την αμέσως προαναφερθείσα με τη χρήση του εναλλακτικού μέσου της διαιτησίας συνιστά, επίσης, ο Θεσμός ενός άλλου υποσυστήματος υπό την αιγίδα του AAA, που διέπεται από τον εσωτερικό αυτοτελή Κανονισμό για τη Διαιτησία σε Εμπορικές Υποθέσεις (**AAA's Commercial Arbitration Rules**). Δεδομένου του γεγονότος ότι, κάθε χρόνο χιλιάδες εμπορικές συναλλαγές λαμβάνουν χώρα ανά τον κόσμο και συνακόλουθα προκύπτουν

ανάλογες διαφωνίες ή και συγκρούσεις των συμμετεχόντων σε αυτές, η προσέγγιση των αναφυόμενων προβλημάτων μέσω της εμπορικής διαιτησίας κερδίζει ολοένα και περισσότερο την εμπιστοσύνη και την προτίμηση των οικονομούντων ατόμων καθώς αφενός οδηγεί στην εξεύρεση πιο δημιουργικών, ικανοποιητικών και μακροχρόνιων λύσεων και αφετέρου αποβλέπει στην αναζήτηση ενός αμοιβαία επωφελούς αποτελέσματος, παρά στην επικράτηση της μιας ή της άλλης πλευράς²².

Στα πλαίσια του μη κερδοσκοπικού Οργανισμού AAA, δίδεται η δυνατότητα στα Μέρη να απολαύσουν ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών στον τομέα της Διαιτησίας και ειδικότερα της εμπορικής διαιτησίας από εξειδικευμένα στελέχη και προσωπικό καθώς και σε κάθε ενδιαφερόμενο να έχει σημαντική πρόσβαση στο Εκπαιδευτικό Κέντρο του AAA για επιμόρφωση, έρευνα και πρακτική εξάσκηση.

Εφόσον τα Μέρη δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά, εφαρμόζονται οι διατάξεις του Κανονισμού του AAA για την Εμπορική Διαιτησία. Ο διαιτητής διορίζεται από σχετική λίστα του AAA (National Roster of Commercial Arbitrators) και πρέπει να διαθέτει αντικειμενική κρίση και να είναι αμερόληπτος, έντιμος και να δρα με καλή πίστη (άρθρα R-3 και 17 of Commercial Arbitration Rules). Τα έξοδα και κάθε είδους παρεχόμενη αμοιβή για την διεξαγωγή της διαιτησίας καταβάλλονται μετά την εισαγωγή του αιτήματος για διαιτησία και με τη δημιουργία του φακέλου της υπόθεσης στο AAA και υπολογίζονται βάσει σχετικού Πίνακα Αμοιβών Διαιτησίας του AAA.

3.8. International Centre for the Settlement of Investment Disputes (ICSID)

Το Διεθνές Κέντρο για την Επίλυση Επενδυτικών Διαφορών ιδρύθηκε την 14^η Οκτωβρίου του 1966 ύστερα από τη σύναψη Διεθνούς Σύμβασης στην Ουάσιγκτον (the ICSID ή Washington Convention – άρθρο 1 της εν λόγω Σύμβασης) για τη **ρύθμιση επενδυτικών διαφορών**, λειτουργεί υπό την αιγίδα της Παγκόσμιας Τράπεζας (έδρα του ICSID) και αποτελεί ένα αυτόνομο και ανεξάρτητο διεθνές Θεσμό (διεθνές Forum). Απαριθμεί ένα μεγάλο αριθμό μελών που ξεπερνά τα εκατόν σαράντα (140) μέλη. Πρωταρχική αποστολή του ICSID είναι να παράσχει διευκολύνσεις καθώς και **συμβιβαστικές λύσεις και διαιτησία** σε διαφορές που πηγάζουν από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες στον τομέα των επενδύσεων, διανοίγοντας το δρόμο προς μια ελεύθερη διακίνηση των ιδιωτικών επενδυτικών συναλλαγών, διαδραματίζοντας αξιόλογο ρόλο στο χώρο των διεθνών επενδύσεων και της ανάπτυξης της οικονομίας γενικότερα.

Ενδεικτικά αξίζει να υπομνησθεί ότι, το άρθρο 44 της Σύμβασης ICSID προβλέπει ότι οποιαδήποτε διαδικαστική ενέργεια στα πλαίσια αυτής της Σύμβασης θα πραγματοποιείται σύμφωνα με τους κανόνες διαιτησίας της Σύμβασης ICSID ή τους κανόνες που έχουν συμφωνήσει τα Μέρη και σε περίπτωση τυχόν οποιασδήποτε αμφιβολίας θα αποφασίσει ο διαιτητής ή το διαιτητικό όργανο. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το διαιτητικό Δικαστήριο καθίσταται απολύτως ανεξάρτητο από

²² Βλ. Γεώργιο Ν. Παπαϊωάννου, Οι διαδικασίες εξώδικης επίλυσης ιδιωτικών διαφορών ιδίως στο πεδίο της προστασίας του Καταναλωτή, ΔΕΕ 2/2005, σ. 139 επ.

κάθε εθνική νομική ρύθμιση και ελεύθερο από το ενδεχόμενο εθνικής δικαστικής παρέμβασης και εποπτείας στον τρόπο λειτουργίας του. Υποστηρίζεται ακόμη η άποψη ότι, η διαιτησία στα πλαίσια του ICSID είναι *delocalized* (αποεντοπισμένη, μη περιορισμένη γεωγραφικά) καθώς και οι κανόνες του συνιστούν ένα αυτόνομο εσωτερικό νομικό σύστημα, ένα είδος *loi d' arbitrage* (διαιτητικού νόμου), που αποκλείει οποιαδήποτε εθνική *lex fori*, πλην των περιπτώσεων που η Σύμβαση ICSID ρητά προβλέπει κάτι τέτοιο.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Η διαιτησία αποτελεί μόρφωμα του ιδιωτικού δικαίου, ιδιαίτερα αναπτυγμένο στις μέρες μας, καθόσον εξυπηρετεί και διευκολύνει ποικιλοτρόπως την εναλλακτική εξωδικαστική διευθέτηση διαφορών στο χώρο των διεθνών συναλλαγών. Συνιστά, αδιαμφισβήτητα, έναν μηχανισμό απλής και ταχείας επίλυσης ιδιωτικών διαφορών ενώ συγχρόνως παρέχει τα εχέγγυα για ορθή και αμερόληπτη απονομή της δικαιοσύνης.

Στο εμπορικό δίκαιο και κυρίως στο πεδίο των διεθνών εμπορικών σχέσεων και συναλλαγών έχει λάβει τεράστια σημασία, καθώς τα **πλεονεκτήματα** είναι ουσιαστικά και πολύτιμα: η ταχύτητα και η απλότητα της διαδικασίας, η εξοικονόμηση χρόνου και χρήματος, καθώς ελλείπουν οι επόμενες βαθμίδες δικαιοδοσίας, η εμπειρία των διαιτητών, η ανεξαρτησία και αμεροληψία κρίσης τους, η πρόληψη για επίλυση μελλοντικών (μη προβλέψιμων εκ των προτέρων) ζητημάτων, η μεταχείριση με ίσους όρους και διαπραγματευτική θέση των Μερών, η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας με το διαιτητή ή το διαιτητικό δικαστήριο, η εξασφάλιση της προβλεψιμότητας και κανονικότητας που είναι τα *desiderata*, η εδραίωση της εμπιστοσύνης των Μερών στο θεσμό της διαιτησίας, η ασφάλεια δικαίου (που ιδίως σε μία διεθνή σύμβαση, η κάθε πλευρά βλέπει με δυσπιστία την κρατική δικαιοσύνη της άλλης πλευράς), η έλλειψη δημοσιότητας, η ελευθερία επιλογής των διαιτητών.

Η συμβολή του διαιτητή στην ορθή, εντός ενός φιλικού κλίματος εμπιστοσύνης, διευθέτηση της επίμαχης διαφοράς είναι ανεκτίμητη. Ο διαιτητής συνιστά έναν αμερόληπτο κριτή, ο οποίος αξιοποιώντας τις εξειδικευμένες γνώσεις καθώς και κάθε πρόσφορο μέσο που έχει στη διάθεσή του, εντός ενός οργανωμένου πεδίου δράσης του, κατευθύνεται στην ανεύρεση της δικαιότερης λύσης. Η φιλοσοφία που διέπει όλη τη διαιτητική διαδικασία έγκειται, ακριβώς, στην προσπάθεια που επιδεικνύει και τις ικανότητες που συγκεντρώνει ο διαιτητής, στοχεύοντας στην αναζήτηση μιας λύσης αποτελεσματικής, αξιόπιστης, δημιουργικής και ευέλικτης, εξισορροπώντας εκατέρωθεν τα συμφέροντα των Μερών και ανταποκρινόμενος στις προσδοκίες τους.

Η προφανής ωφέλεια από την ενθάρρυνση του θεσμού της Διεθνούς Εμπορικής Διαιτησίας, προσανατολίζεται στην καλλιέργεια ειλικρινών, έντιμων και καλόπιστων συναλλακτικών σχέσεων μέσα σε ειρηνικά πλαίσια, στην ανάπτυξη εποικοδομητικών οικονομικών δεσμών μεταξύ των διαφόρων κρατών και των πολιτών τους και του διεθνούς εμπορίου και πλούτου γενικότερα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I. ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

Ξενόγλωσση

Lawrence W. Newman – Richard D. Hill, The Leading Arbitrators Guide To International Arbitration, σ. 191, 204 επ.

Ελληνόγλωσση

A. Γραμματικάκη - Ζ. Παπασιώπη-Πασιά – Ε. Βασιλακάκη, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, σ. 58).

Άγγελος Κ. Φουστούκος, Διαιτησία (Μελέτες, άρθρα, παρεμβάσεις), εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000, σ. 113 επ.

Στέλιος Ν. Κουσουλής, Δίκαιο της Διαιτησίας, έκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2006, σ. 26 επ

II. ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

Emmanuel Gaillard, The role of the Arbitrator in Determining the Applicable Law, The Leading Arbitrators Guide To International Arbitration, Edited by *Lawrence W. Newman – Richard D. Hill*, σ. 191, 204 επ.

Ελληνόγλωσση

Γεώργιος Ν. Παπαϊωάννου, Οι διαδικασίες εξώδικης επίλυσης ιδιωτικών διαφορών ιδίως στο πεδίο της προστασίας του Καταναλωτή, ΔΕΕ 2/2005, σ. 139 επ.

Αριστέα Κ. Σινανιώτη, Το Χρηματιστήριο στο Ελληνικό Δίκαιο, 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο, έκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000, σ. 394 επ.

III. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ICC No 8113

IV. ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

www.iccwbo.org/policy/arbitration

[www.iccwbo.org/court/docdex.](http://www.iccwbo.org/court/docdex)

[www.iccadr.org.](http://www.iccadr.org)

www.mararbpiraeus.eu

www.icsid.org